GENERALINĖS ADVOKATĖS ELEANOR SHARPSTON IŠVADA, pateikta 2010 m. gegužės 20 d.[1]

1. Tarp tėvų, kurie niekada nebuvo susituokę ir kurie kartu nebegyvena, kilo ginčas dėl dvynių, vienas iš kurių dabar yra Vokietijoje su mama, o kitas – Ispanijoje su tėvu, globos. Ispanijos teismas priėmė laikiną nutartį, kuria abiejų dvynių globą paskyrė tėvui, siekiančiam, kad ši nutartis būtų pripažinta ir vykdoma Vokietijoje. Vokietijos *Bundesgerichtshof* (Federalinis teisingumo teismas) prašo išaiškinti, ar tokia laikina nutartis turi būti pripažįstama ir vykdoma kitoje valstybėje narėje taip pat, kaip kompetentingo teismo sprendimas, kuriuo galutinai nustatoma globa.

Teisės aktai

2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti „Briuselio II a reglamento“[2] 2 straipsnio 4 dalį, 20, 21 ir paskesnius straipsnius. Tačiau reikšmės turi ir kitos reglamento dalys.

Preambulė

3. Reglamento preambulėje, be kita ko, yra šios konstatuojamosios dalys:

„(2) Europos Sąjungos Vadovų Taryba Tamperėje patvirtino teismo sprendimų savitarpio pripažinimo principą kaip kertinį akmenį kuriant tikrą teisminę erdvę, o lankymo teises nustatė kaip prioritetą.

<...>

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo ir vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243) (toliau – reglamentas arba, kai reikia atskirti nuo kitų reglamentų, – šis reglamentas).

(5) Siekiant užtikrinti lygybę visiems vaikams, šis reglamentas taikomas visiems sprendimas dėl tėvų pareigų, įskaitant vaiko apsaugos priemones, neatsižvelgiant į ryšį su santuokos byla.

<…>

(12) Jurisdikcijos pagrindai, susiję su tėvų pareigomis, nustatyti šiame reglamente, yra suformuluoti kuo labiausiai atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo kriterijų. Tai reiškia, kad jurisdikcija turėtų pirmiausiai priklausyti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybei narei, išskyrus tam tikrus vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo atvejus arba pagal tėvų pareigų turėtojų susitarimą.

<…>

(16) Šis reglamentas neturėtų valstybės narės teismams užkirsti kelio neatidėliotinais atvejais imtis laikinų priemonių, įskaitant apsaugos priemones, dėl asmenų ar turto toje valstybėje.

(17) Vaiko neteisėto išvežimo ar negrąžinimo atvejais, vaiko grąžinimas turėtų būti užtikrinamas nedelsiant ir šiuo tikslu turėtų ir toliau būti taikoma 1980 m. spalio 25 d. Hagos konvencija [3], papildoma šio reglamento, ypač 11 straipsnio, nuostatomis. <…>

<…>

(21) Valstybėje narėje atliekamas teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas turėtų būti grindžiamas abipusiu pasitikėjimu, o nepripažinimo pagrindai turėtų būti minimalūs.

(22) Autentiški dokumentai ir šalių susitarimai, kurie yra vykdytini vienoje valstybėje narėje, turėtų būti laikomi lygiaverčiais „teismo sprendimams“ taikant pripažinimo ir vykdymo taisykles.

<…>

(23) Europos Sąjungos Vadovų Taryba Tamperėje savo išvadose (34 punktas) teigė, kad teismo sprendimai bylinėjimosi šeimos klausimais srityje turėtų būti „savaime pripažįstami visoje Sąjungoje

3 — 1980 m. spalio 25 d. sudaryta Konvencija dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (toliau – 1980 m. Hagos konvencija).

be jokių tarpinių procesinių veiksmų ar vykdymo atsisakymo sąlygų“. Dėl to teismo sprendimai dėl bendravimo teisių ir teismo sprendimai dėl grąžinimo, patvirtinti kilmės valstybėje narėje pagal šio reglamento nuostatas, turėtų būti pripažįstami ir vykdomi visose kitose valstybėse narėse nereikalaujant jokių papildomų procedūrų. Tokių teismo sprendimo [sprendimų] vykdymo tvarką ir toliau turėtų reglamentuoti nacionalinė teisė.

(24) Pažymėjimas, išduodamas teismo sprendimo vykdymui palengvinti, turėtų būti neapskundžiamas apeliacine tvarka. Jis turėtų būti ištaisomas tik tais atvejais, jei padaryta esminė klaida, t. y. tais atvejais, kai jis neteisingai atspindi teismo sprendimą.

<…>“.

Reglamento struktūra

4. Reglamentas apima santuokos ir tėvų pareigų klausimus. Kai kurios jo nuostatos turi reikšmės tik vienai arba kitai sričiai, o kitos nuostatos – abiem šioms sritims. Toliau nurodysiu tik tas nuostatas, kurios turi reikšmės šioje byloje kilusiam tėvų pareigų klausimui. Tačiau gali būti naudinga turėti omenyje bendrą reglamento struktūrą.

5. I skyrius, kuriame yra 1 ir 2 straipsniai, susijęs su taikymo sritimi ir apibrėžtimis. II skyrius susijęs su jurisdikcija ir padalytas į tris skirsnius: 1 skirsnį („Santuokos nutraukimas, gyvenimas skyrium (separacija) ir santuokos pripažinimas negaliojančia“), kuriame yra 3–7 straipsniai; 2 skirsnį („Tėvų pareigos“), kuriame yra 8–15 straipsniai, ir 3 skirsnį („Bendrosios nuostatos“), kuriame yra 16–20 straipsniai. III skyriuje, reglamentuojančiame pripažinimą ir vykdymą, yra šeši skirsniai. 1 skirsnyje („Pripažinimas“) yra 21–27 straipsniai; 2 skirsnyje („Prašymas paskelbti teismo sprendimą vykdytinu“) – 28–36 straipsniai; 3 skirsnyje („Nuostatos, bendros 1 ir 2 skirsniams“) – 37–39 straipsniai; 4 skirsnyje („Tam tikrų teismo sprendimų dėl bendravimo teisių ir tam tikrų teismo sprendimų, reikalaujančių sugrąžinti vaiką, vykdytinumas“) – 40–45 straipsniai; 5 skirsnyje („Autentiški dokumentai ir susitarimai“) – 46 straipsnis ir 6 skirsnyje („Kitos nuostatos“) – 47–52 straipsniai. IV skyriuje, reglamentuojančiame centrinių institucijų bendradarbiavimą su tėvų pareigomis susijusiose bylose, yra 53–58 straipsniai. V skyriuje, reglamentuojančiame sąsajas su kitais

dokumentais, yra 59–63 straipsniai, o VI ir VII skyriuose, kuriuose atitinkamai išdėstytos pereinamojo laikotarpio ir baigiamosios nuostatos, yra likęs reglamento tekstas.

Taikymo sritis ir apibrėžtys

6. Pagal reglamento 1 straipsnio 1 dalies b punktą ir 2 dalies a punktą šis reglamentas taikomas bet kokio pobūdžio teismo civilinėms byloms, susijusioms su: tėvų pareigų skyrimu, naudojimusi jomis, perdavimu, apribojimu ar atėmimu, visų pirma įskaitant globos teises ir bendravimo teises.

7. 2 straipsnyje pateikiamos įvairios apibrėžtys. Visų pirma:

„1) „teismas“ apima visas valstybių narių institucijas, turinčias jurisdikciją bylose, patenkančiose į šio reglamento taikymo sritį pagal 1 straipsnį;

<…>

4) „teismo sprendimas“ – tai [be kita ko] valstybės narės teismo paskelbtas sprendimas, susijęs su tėvų pareigomis, nesvarbu, kaip tas sprendimas vadinamas, įskaitant potvarkį, įsakymą ar nutarimą;

5) „kilmės valstybė narė“ – valstybė narė, kurioje buvo priimtas vykdytinas teismo sprendimas;

6) „vykdymo valstybė narė“ – valstybė narė, kurioje prašoma vykdyti teismo sprendimą;

7) „tėvų pareigos“ – visos teisės ir pareigos, susijusios su vaiko asmeniu ar turtu, suteikiamos fiziniam ar juridiniam asmeniui teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu. Ši sąvoka apima globos teises ir bendravimo teises;

8) „tėvų pareigų turėtojas“ – kiekvienas asmuo, turintis tėvų pareigas vaikui;

9) „globos teisės“ apima teises ir pareigas, susijusias su vaiko priežiūra, ypač teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą;

10) „bendravimo teisės“ apima visų pirma teisę ribotam laikui nuvežti vaiką kitur negu yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta;

11) „neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas“ – tai vaiko išvežimas ar negrąžinimas tais atvejais, kai:

a) tuo pažeidžiamos globos teisės, įgytos teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu pagal valstybės narės, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki išvežimo ar negrąžinimo, [teisę];

ir

b) jei išvežimo ar negrąžinimo metu globos teisėmis buvo faktiškai naudojamasi drauge ar jų su niekuo nesidalijant arba jomis taip būtų naudojamasi išvežimui ar negrąžinimui. Laikoma, kad globa yra įgyvendinama kartu, kai pagal teismo sprendimą ar įstatymų nustatyta tvarka vienas tėvų teisių turėtojas negali spręsti dėl vaiko gyvenamosios vietos be kito tėvų pareigų turėtojo sutikimo.

<...>“

Jurisdikcija

8. Reglamento 8 straipsnyje, kuris apima bendruosius jurisdikcijos klausimus bylose, susijusiose su tėvų pareigomis, numatyta:

„1. Valstybės narės teismai turi jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis vaikui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai byla patenka jų žinion, yra toje valstybėje narėje.

2. Šio straipsnio 1 daliai taikomos 9, 10 ir 12 straipsnių nuostatos.“

9. 9 straipsnyje numatyta:

„1. Tais atvejais, kai vaikas teisėtai persikelia iš vienos valstybės narės į kitą ir įgyja ten naują, nuolatinę gyvenamąją vietą, vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai, [nukrypstant nuo 8 straipsnio], tris mėnesius nuo persikėlimo išlaiko jurisdikciją, kad pakeistų [teismo] sprendimą dėl bendravimo teisių, priimtą toje valstybėje narėje iki vaiko persikėlimo, jeigu bendravimo teisių turėtojo pagal tą teismo sprendimą dėl bendravimo teisių nuolatinė gyvenamoji vieta ir toliau išlieka vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje.

2. Šio straipsnio 1 dalis netaikoma, jei šio straipsnio 1 dalyje [nurodytas] bendravimo teisių turėtojas pripažino vaiko naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismų jurisdikciją dalyvaudamas teismų procesuose neginčijant jų jurisdikcijos."

10. 10 straipsnis susijęs su jurisdikcija vaikų grobimo atvejais. Trumpai tariant, pagal šį straipsnį, jei vaikas yra neteisėtai išvežamas į kitą valstybę narę ar negrąžinamas iš kitos valstybės narės nei ta, kurioje vaikas iki neteisėto išvežimo ar negrąžinimo turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, nauja nuolatinė gyvenamoji vieta, pagal kurią jurisdikcija tektų naujosios valstybės narės teismams, savaime neįgyjama, ir jurisdikciją išlaiko pradinės nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai. (11 straipsnyje numatyta, kad tokiomis aplinkybėmis turi būti įpareigojama vaiką grąžinti.).

11. 12 straipsnis susijęs su jurisdikcijos prorogacija. Visų pirma pagal 12 straipsnio 3 dalį bylose, nesusijusiose su pareiškimu dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) ar santuokos pripažinimo negaliojančia, valstybės narės teismai gali turėti jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis, jeigu a) vaikas turi esminį ryšį su ta valstybe nare, pavyzdžiui, dėl to, kad vienas iš tėvų pareigų turėtojų toje valstybėje narėje turi nuolatinę gyvenamąją vietą arba kad vaikas yra tos valstybės narės pilietis; ir b) teismų jurisdikcijai, teismui priėmus bylą savo žinion, aiškiai išreikštu ar kitokiu nedviprasmišku būdu pritarė visos bylos šalys, ir ji labiausiai atitinka vaiko interesus[4].

12. Pagal 13 straipsnio 1 dalį, jei vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta negali būti nustatyta ir jurisdikcija negali būti nustatyta remiantis 12 straipsniu, jurisdikciją turi valstybės narės, kurioje yra vaikas, teismai.

13. 15 straipsnyje jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turinčiam teismui išimties tvarka leidžiama perduoti jurisdikciją kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismui (visų pirma, jei tai yra vaiko naujos ar buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybė, vaiko pilietybės valstybė arba tėvų pareigų turėtojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybė), jei šis teismas būtų tinkamesnis nagrinėti bylą ir jei tai labiausiai atitinka vaiko interesus.

4 — Nors šiuo atveju tai turbūt neturi tiesioginės reikšmės, pagal 12 straipsnio 1 dalį teismas, kuriam pagal 3 straipsnį yra suteikta jurisdikcija nagrinėti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) arba santuokos pripažinimo negaliojančia, turi jurisdikciją bet kurioje byloje dėl tėvų pareigų, susijusioje su tuo pareiškimu, jeigu: a) bent vienas iš sutuoktinių turi tėvų pareigas vaikui; ir b) tokiai teismų jurisdikcijai, teismui priėmus bylą savo žinion, aiškiai išreikštu ar kitokiu nedviprasmišku būdu pritarė abu sutuoktiniai ir tėvų pareigų turėtojai, ir ji labiausiai atitinka vaiko interesus.

14. 17 straipsnyje reikalaujama, jog valstybės narės teismas savo iniciatyva pareikštų, kad neturi jurisdikcijos, jeigu jame iškeliama byla, kurią nagrinėti pagal reglamentą jurisdikciją turi ne jis, o kitos valstybės narės teismas.

15. 19 straipsnis skirtas *lis pendens* ir su jomis susijusiems ieškiniams. Visų pirma jame numatyta:

„<…>

2. Jeigu skirtingų valstybių narių teismuose iškeliamos bylos dėl tėvų pareigų to paties vaiko atžvilgiu ir tuo pačiu ieškinio pagrindu, teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla, savo iniciatyva sustabdo nagrinėjimo procesą, kol nustatoma pirmojo teismo jurisdikcija.

3. Jeigu nustatoma pirmojo teismo jurisdikcija, teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla, atsisako jurisdikcijos pirmojo teismo naudai.

<…>“

16. 20 straipsnyje „Laikinos, įskaitant apsaugines, priemonės“ numatyta:

„1. Neatidėliotinais atvejais šio reglamento nuostatos neužkerta kelio valstybės narės teismams toje valstybėje esantiems asmenims ar turtui taikyti laikinas, įskaitant apsaugines, priemones, kurios gali būti numatytos tos valstybės narės teisėje, netgi jei pagal šį reglamentą kitos valstybės narės teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytos priemonės netaikomos, kai valstybės narės teismas, turintis jurisdikciją pagal šį reglamentą nagrinėti bylą iš esmės, jau yra ėmęsis priemonių, kurias jis laiko tinkamomis.“

Pripažinimas

17. Kiek tai reikšminga šiai bylai, reglamento 21 straipsnyje numatyta:

„1. Valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas pripažįstamas kitose valstybėse narėse netaikant jokių specialių procedūrų.

<…>

Vykdymas

3. Nepažeisdama šio skyriaus 4 skirsnio, bet kuri suinteresuota šalis gali šio skyriaus 2 skirsnyje nustatyta tvarka paduoti prašymą dėl teismo sprendimo pripažinimo ar nepripažinimo.

20. Reglamento 28 straipsnio 1 dalyje numatyta:

<…>

„Valstybėje narėje priimtas ir joje vykdytinas bei įteiktas teismo sprendimas dėl tėvų pareigų vaikui yra vykdomas kitoje valstybėje narėje tada, kai suinteresuotos šalies prašymu jis buvo pripažintas joje vykdytinu.“

4. Jeigu teismo sprendimo pripažinimo klausimas valstybės narės teisme iškeliamas atsitiktinai, minėtas teismas gali jį išspręsti.“

18. 23 straipsnyje išvardyti teismo sprendimų, susijusių su tėvų pareigomis, nepripažinimo pagrindai. Trumpai tariant, šie pagrindai yra susiję su viešąja tvarka, vaiko ar šalies neišklausymu, nesuderinamumu su vėliau priimtu teismo sprendimu ir vaiko įkurdinimo procedūrų nesilaikymu. Atrodo, kad nė vienu iš šių pagrindų nesiremta kaip reikšmingu šiai bylai.

21. Pagal 30 straipsnio 1 dalį prašymo padavimo tvarką reglamentuoja vykdymo valstybės narės teisė. Remiantis 30 straipsnio 3 dalimi, skaitoma kartu su 37 ir 39 straipsniais, prie prašymo turi būti pridedama: a) teismo sprendimo kopija, atitinkanti jos autentiškumo nustatymo sąlygas; ir b) kilmės valstybės narės kompetentingo teismo ar institucijos išduotas II priede nurodytos formos pažymėjimas. Šiame pažymėjime iš esmės nurodomi teismo sprendimą priėmusio teismo, atitinkamų šalių ir vaikų duomenys, taip pat informacija apie teismo sprendimą, jo vykdytinumą kilmės valstybėje narėje ir esminis teismo sprendimo turinys.

19. 24–26 straipsniuose nustatytas draudimas (vykdymo valstybėje narėje) peržiūrėti atitinkamai kilmės valstybės narės teismo jurisdikciją ar teismo sprendimą iš esmės.

22. Pagal 31 straipsnio 1 ir 3 dalis teismas, į kurį kreiptasi su prašymu pripažinti teismo

sprendimą vykdytinu, sprendimą turi priimti nedelsdamas, neperžiūrėjęs teismo sprendimo iš esmės. Šiame bylos nagrinėjimo etape nei asmuo, kurio atžvilgiu prašoma vykdyti teismo sprendimą, nei vaikas neturi teisės paduoti jokių teikimų dėl prašymo. Tačiau sprendimą dėl prašymo bet kuri šalis gali apskųsti pagal 33–35 straipsniuose nustatytas taisykles. Remiantis 31 straipsnio 2 dalimi, prašymas gali būti atmestas tik dėl vienos iš priežasčių, nurodytų 23 straipsnyje (nors galima daryti prielaidą, kad jis gali būti atmestas ir tuo atveju, jei nėra įvykdoma kuri nors iš 28 straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų – vykdytinumo kilmės valstybėje narėje ir įteikimo atsakovui).

Tarptautinis bendradarbiavimas

24. 53 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės paskirtų centrines institucijas, kurios padėtų taikyti reglamentą. Pagal 55 straipsnį tarp šių institucijų uždavinių su tėvų pareigų vykdymu susijusių bylų atžvilgiu yra pagalba teismams lengviau palaikyti tarpusavio ryšius, visų pirma siekiant taikyti 15 straipsnį (pagal kurį leidžiamas perdavimas teismui, geriau tinkančiam nagrinėti bylą).

Prejudiciniai sprendimai

Autentiški dokumentai ir susitarimai

25. Reikėtų pridurti, kad reglamentas priimtas remiantis EB sutarties trečiojoje dalyje esančios IV antraštinės dalies „Vizos, prieglobsčio, imigracijos ir kitos su laisvu asmenų judėjimu susijusios politikos sritys“ 61 straipsnio c punktu ir 67 straipsnio 1 dalimi.

23. Reglamento 46 straipsnyje numatyta:

„Dokumentai, oficialiai parengti arba registruoti kaip autentiški dokumentai ir vykdytini vienoje valstybėje narėje, taip pat šalių susitarimai, kurie yra vykdytini valstybėje narėje, kurioje jie buvo sudaryti, yra pripažįstami ir skelbiami vykdytinais tomis pačiomis sąlygomis kaip teismo sprendimai.“

26. Todėl tol, kol galiojo minėta Sutartis (iki 2009 m. lapkričio 30 d.), pagal EB 68 straipsnio 1 dalį prašyti Teisingumo Teismą priimti sprendimą dėl reglamento išaiškinimo galėjo tik tie teismai, kurių sprendimai

pagal nacionalinę teisę toliau teismine tvarka neskundžiami.

27. Tačiau 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Sutarčiai dėl Europos Sąjungos veikimo, EB 68 straipsnio 1 dalis buvo panaikinta, ir nuo šiol kompetencija prašyti priimti prejudicinį sprendimą į nagrinėjamą sritį patenkančiais klausimais tenka ne vien tiems teismams, kurių sprendimai negali būti toliau teismine tvarka skundžiami.

28. Be to (iki ar po 2009 m. lapkričio 30 d.), minėtos rūšies teismas yra ne tik kompetentingas, bet privalo prašyti priimti tokį sprendimą, jei mano, kad sprendimui priimti reikia nutarimo šiuo klausimu[5].

29. Galiausiai, jei reikia, Teisingumo Teismas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prašymu arba savo iniciatyva (ir turėdamas omenyje galutinį tikslą kuo greičiau pasiekti ilgalaikį mažamečių vaikų gyvenimo stabilumą) gali šioje srityje pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą išnagrinėti specialia skubos tvarka pagal savo Statuto 23a straipsnį ir Procedūros reglamento 104b straipsnį.

Reglamento pirmtakai Europos Sąjungos teisėje

30. Reglamentas yra sistemingos plėtros proceso Europos bendrijoje (o dabar – Europos Sąjungoje), prasidėjusio priėmus 1968 m. Briuselio konvenciją[6], kuri dabar beveik visiškai pakeista Reglamentu Nr. 44/2001[7], dalis. Tačiau šie teisės aktai neapima tėvų pareigų klausimų, kurie buvo pirmą kartą sureguliuoti (nors tik susituokusių porų vaikų atžvilgiu) Reglamente Nr. 1347/2000[8], kuris dabar

5 — Atitinkamai EB 234 straipsnio ir SESV 267 straipsnio trečia pastraipa.

6 — 1968 m. rugsėjo 27 d. konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo. Suvestinė konvencijos redakcija su pakeitimais, padarytais keturiomis paskesnėmis prisijungimo konvencijomis, paskelbta OL C 27, 1998, p. 1. Ji vis dar galioja santykiams tarp Danijos ir kitų valstybių narių, taip pat tam tikrų užjūrio teritorijų atžvilgiu.

7 — 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) su pakeitimais, dar vadinamas „Briuselio reglamentu“.

8 — 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1347/2000 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis abiejų sutuoktinių vaikams, pripažinimo bei vykdymo (OL L 160, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 209), dar vadinamas „Briuselio II reglamentu“. Šio reglamento pirmtakė buvo „Briuselio II konvencija“ dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka, pripažinimo bei vykdymo (OL C 221, 1998, p. 2), kurios dauguma nuostatų pakartota reglamente ir kuri iš tikrųjų niekada nebuvo ratifikuota, tačiau yra prieinama jos rengimo aiškinamoji ataskaita (K. Borrás ataskaita, ten pat, p. 27).

panaikintas ir pakeistas šiuo reglamentu[9]. Vis dėlto dauguma jų nuostatų, susijusių su pripažinimu ir vykdymu, visų pirma dėl laikinųjų priemonių, yra panašios į reglamento nuostatas. Tais atvejais, kai taip yra, šio reglamento atžvilgiu taip pat gali būti svarbi teismų praktika ir kitokie autoritetingi šaltiniai[10], susiję su tokiomis nuostatomis.

31. Nė viena iš pirmtakų teisės aktų nuostatų dėl jurisdikcijos nėra susijusi su bylomis dėl tėvų pareigų, kurios yra atskiros nuo santuokos bylų.

32. Kalbant apie *lis pendens*, Briuselio konvencijos 21 straipsnio, Reglamento Nr. 1347/2000 11 straipsnio ir Reglamento Nr. 44/2001 27 straipsnio nuostatos *mutatis mutandis* turi tokį patį poveikį kaip šio reglamento 19 straipsnio 2 ir 3 dalys[11].

33. Kalbant apie laikinąsias priemones, Reglamento Nr. 1347/2000 12 straipsnyje buvo nuostata, suformuluota lygiai taip pat, kaip šio reglamento 20 straipsnio 1 dalis[12]. Briuselio konvencijos 24 straipsnyje bei Reglamento Nr. 44/2001 31 straipsnyje yra iš esmės panaši nuostata.

34. Kalbant apie pripažinimą, nuostatas, kurios yra panašios į pirma nurodytas nuostatas (tačiau ne identiškos)[13], galima rasti Briuselio konvencijos 26–29 straipsniuose, Reglamento Nr. 1347/2000 14, 15, 17 ir 19 straipsniuose ir Reglamento Nr. 44/2001 33–36 straipsniuose. Tačiau, aišku, nepripažinimo pagrindai priklauso nuo atitinkamos priemonės rūšies, ir, skirtingai nei šio reglamento 24 straipsnyje, nei Briuselio konvencijoje, nei Reglamente Nr. 44/2001 nėra visiško draudimo peržiūrėti kilmės valstybės narės teismo jurisdikciją.

35. Kalbant apie vykdymą, Briuselio konvencijos 31 ir paskesnių straipsnių, Reglamento

9 — Komisija taip pat pateikė tarpinį Tarybos reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su tėvų pareigomis, pripažinimo ir vykdymo (COM(2001) 505 galutinis, OL C 332E, 2001, p. 269), pasiūlymą, tačiau jis taip ir nebuvo priimtas.

10 — Pavyzdžiui, Teisingumo Teismas kaip orientyru daug kartų rėmėsi P. Jenard ataskaita dėl Briuselio konvencijos (OL C 59, 1979, p. 1) ir P. Schlosser ataskaita dėl Konvencijos dėl Danijos, Airijos ir Jungtinės Karalystės prisijungimo prie Briuselio konvencijos (ten pat, p. 71). 8 išnašoje nurodytoje K. Borrás ataskaitoje taip pat galima rasti Reglamento Nr. 1347/2000 ir jį pakeitusio reglamento (šio reglamento) aiškinimo orientyrų, be to, jų galima rasti įvairių Komisijos pateiktų reglamentų pasiūlymų aiškinamuosiuose memorandumuose.

11 — Žr. šios išvados 15 punktą.

12 — Žr. šios išvados 16 punktą; jis yra identiškas 8 išnašoje nurodytos Briuselio II konvencijos 12 straipsniui (išskyrus tai, kad vietoj žodžio „konvencija“ vartojamas žodis „reglamentas“).

13 — Žr. šios išvados 17–19 punktus.

Nr. 1347/2000 21 ir paskesnių straipsnių bei Reglamento Nr. 44/2001 38 ir paskesnių straipsnių nuostatos turi tam tikrų panašumų su reglamento 28 ir paskesnių straipsnių nuostatomis[14].

36. Galiausiai, kalbant apie autentiškus dokumentus ir susitarimus, Briuselio konvencijos 50 ir 51 straipsniuose ir Reglamento Nr. 44/2001 57 ir 58 straipsniuose vykdymas reglamentuojamas panašiomis sąlygomis kaip ir Reglamento 46 straipsnyje[15], nors Reglamente Nr. 1347/2000 tokios nuostatos nebuvo.

37. Šiomis teisės aktų pirmtakų nuostatomis išsamiau remsiuosi toliau pateiktoje analizėje tiek, kiek šios nuostatos gali būti naudingos aiškinant reglamentą.

Tarptautiniai reglamento pirmtakai

38. Tačiau, kaip turbūt ir dera teisės aktui, kuriame reglamentuojama šeimos teisė, reglamento pirmtakų yra daugiau.

39. Pirmoji jo pirmtakė, Hagos konvencija[16], susijusi su nepilnamečių globos nustatymu, buvo sudaryta 1902 m.[17] Ji iš esmės pakeista 1961 m. Vaikų apsaugos konvencija[18]. Ši savo ruožtu pakeista (nors ne visai pakeista, nes dar nebaigtas jos ratifikavimo procesas) naujausia 1996 m. Hagos vaikų apsaugos konvencija[19].

14 — Žr. šios išvados 20–22 punktus.

15 — Žr. šios išvados 23 punktą.

16 — Įvairias minėtas Hagos konvencijas galima rasti interneto svetainėje (http://www.hcch.net) ir Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos, kurios narės yra visos valstybės narės ir pati Europos Sąjunga (žr. 2006 m. spalio 5 d. Tarybos sprendimą 2006/719/EB dėl Bendrijos prisijungimo prie Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos, OL L 297, 2006, p. 1, skaitomą kartu su ESS 1 straipsnio paskutiniu sakiniu), leidiniuose. Interneto svetainėje taip pat skelbiama W. de Steiger ataskaita dėl 1961 m. konvencijos, E. Pérez-Vera ataskaita dėl 1980 m. konvencijos ir P. Lagarde ataskaita dėl 1996 m. konvencijos, kuria dar gali būti remiamasi šioje išvadoje.

17 — *Convention du 12 juin 1902 pour régler la tutelle des mineurs* (toliau – 1902 m. konvencija).

18 — Konvencija dėl valdžios institucijų įgaliojimų ir taikytinos teisės nepilnamečių apsaugos srityje, sudaryta 1961 m. spalio 5 d. (toliau – 1961 m. konvencija). Valstybėms, kurios yra ir 1902 m., ir 1961 m. konvencijų šalys, taikoma pastaroji konvencija. Kalbant apie valstybes nares, 1902 m. konvencija tebegalioja santykiams tarp Liuksemburgo, Belgijos ir Rumunijos (žr. „Comparative study on enforcement procedures of family rights“, T. M. C. Asser Instituut, Haga, 2007, p. 84). 1961 m. konvenciją yra ratifikavusios 11 dabartinių valstybių narių, įskaitant Vokietiją ir Ispaniją.

19 — Konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje, sudaryta 1996 m. spalio 19 d. (OL L 151, 2008, p. 39). Ją pasirašė visos Europos Sąjungos valstybės narės, tačiau iki šiol ratifikavo tik aštuonios, tarp kurių nėra Vokietijos ir Ispanijos; visos likusios valstybės, išskyrus Daniją, yra įgaliotos ją ratifikuoti arba prie jos prisijungti Europos Sąjungos labui (žr. Tarybos sprendimą 2008/431/EB, ten pat, p. 36).

Susijusioje srityje galioja 1980 m. Hagos konvencija dėl vaikų grobimo[20].

40. Be to, yra ir 1980 m. Europos Tarybos konvencija dėl sprendimų, susijusių su vaikų globa, pripažinimo ir vykdymo bei vaikų globos atnaujinimo[21].

41. Remiantis reglamento 60–62 straipsniais, iš esmės, santykiuose tarp valstybių narių, kurios yra 1961 m., 1980 m. ir 1996 m. konvencijų šalys, šios konvencijos toliau galioja tose srityse, kurioms reglamentas netaikomas, tačiau reglamentui teikiama pirmenybė tais klausimais, kuriems jis taikomas.

42. Kalbant apie jurisdikciją globos bylose, pagal 1902 m. konvenciją kompetencija iš esmės buvo suteikta vaiko pilietybės valstybės institucijoms. Tačiau jos 7 straipsnyje buvo numatyta, kad tol, kol nepriimtas sprendimas dėl globos, ir visais neatidėliotinais atvejais vietos institucijos gali imtis visų būtinų priemonių apsaugoti vaiko užsieniečio asmenį ar interesus. Konvencijoje nebuvo nurodyta nieko dėl panašių priemonių pripažinimo ar vykdymo kitoje valstybėje.

43. 1961 m. konvencijoje pirmenybė teikiama vaiko pilietybės valstybės teisei santykių „tarp nepilnamečio ir institucijos“ atžvilgiu, tačiau kitais aspektais kompetencija imtis priemonių, skirtų apsaugoti vaiko asmenį arba nuosavybę, suteikiama vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės institucijoms. Pagal 7 straipsnį visos tokios priemonės turi būti pripažįstamos visose susitariančiosiose valstybėse, tačiau jei vykdymo reikalaujama kitoje valstybėje, pripažinimui ir vykdymui taikoma valstybės, kurioje prašoma vykdymo, vidaus teisė arba atitinkamos tarptautinės konvencijos. 9 straipsnyje, kuriam 7 straipsnyje įtvirtintos abipusio pripažinimo ir vykdymo taisyklės vis dėlto netaikomos, numatyta, kad visais neatidėliotinais atvejais bet kurios susitariančiosios valstybės, kurios teritorijoje yra vaikas ar jo turtas, institucijos gali imtis visų būtinų apsaugos priemonių.

44. 1996 m. konvencijoje nuorodos į pilietybę atsisakoma ir jurisdikcija visais klausimais, susijusiais su tėvų pareigomis (kurie plačiai apibrėžiami 3 straipsnyje), suteikiama vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos susitariančiosios valstybės teismo ar administracinėms institucijoms. Tačiau pagal 11 straipsnį visais skubos atvejais bet kurios susitariančiosios valstybės, kurios teritorijoje yra vaikas ar jam

20 — Nurodyta 3 išnašoje. 1980 m. Hagos konvenciją yra ratifikavusios visos valstybės narės.

21 — Sudaryta 1980 m. gegužės 20 d. Liuksemburge. *European Treaty Series* Nr. 105 (toliau – 1980 m. Europos Tarybos konvencija). Šiuo metu ją yra ratifikavusios visos valstybės narės, išskyrus Slovėniją.

priklausantis turtas, institucijos gali imtis visų būtinų apsaugos priemonių, kurios nustoja galioti, kai tik nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės institucijos ėmėsi priemonių, kurių reikalauja konkreti situacija. Pagal 12 straipsnį susitariančiosios valstybės, kurios teritorijoje yra vaikas (išskyrus neteisėto išvežimo ar negrąžinimo atvejus) ar jam priklausantis turtas, institucijos gali imtis laikino pobūdžio apsaugos priemonių, kurių poveikis apsiriboja tik tos konkrečios valstybės teritorija. 23–28 straipsniuose numatytas abipusis pripažinimas ir vykdymas panašiomis sąlygomis kaip reglamente, tik reglamentuojama bendriau. Svarbu ir tai, kad 23 straipsnio 2 dalies a punkte leidžiama peržiūrėti kilmės valstybės teismo jurisdikciją.

45. 1980 m. Hagos konvencija siekiama: a) užtikrinti neteisėtai į bet kurią susitariančiąją valstybę išvežtų ar jose laikomų vaikų greitą grąžinimą; ir b) užtikrinti, kad vienos susitariančiosios valstybės teisės aktų nustatytos globos teisės ir teisė bendrauti su vaiku būtų gerbiamos ir kitose susitariančiosiose valstybėse (1 straipsnis). Joje, be kita ko, nurodyta, kad „vaiko išvežimas ar laikymas laikomas neteisėtu, jei: a) pažeidžiamos globos teisės, suteiktos pagal valstybės, kurioje vaikas nuolat gyveno prieš pat jį išvežant, įstatymus; ir b) jei išvežimo metu tomis teisėmis buvo iš tikrųjų kartu ar atskirai naudojamasi arba būtų buvę naudojamasi, jei vaikas nebūtų išvežtas ar laikomas, patikslinant, kad: a) punkte nurodytos globos teisės gali būti suteiktos pagal įstatymą arba teismo ar administracinės institucijos sprendimu, arba pagal susitarimą, turintį teisinę galią pagal tos valstybės įstatymus (3 straipsnis). Pagal 16 straipsnį institucijos, gavusios pranešimą apie neteisėtą išvežimą ar laikymą, nesprendžia dėl vaiko globos teisių, kol nenustatoma, kad vaikas neturi būti grąžinamas, arba sprendžia dėl globos teisių tik tada, jeigu per protingumo kriterijų atitinkantį laikotarpį nepateikiamas prašymas dėl grąžinimo.

46. 1980 m. Europos konvencijoje nėra jokių nuostatų dėl jurisdikcijos, tačiau joje su tam tikromis išimtimis, kurios yra panašios į reglamento 23 straipsnyje nustatytas išimtis, tačiau už jas platesnės[22], nustatyta bendra sprendimų, susijusių su globa, priimtų bet kurioje susitariančiojoje valstybėje, abipusio pripažinimo ir vykdymo taisyklė. Visų pirma sprendimą priimančios institucijos kompetencija gali būti ginčijama remiantis tam tikrais pagrindais (9 straipsnio 1 dalies b punktas ir 10 straipsnio 1 dalis). Tačiau nedaroma skirtumo pagal tai, ar priemonė yra laikina, ir ar ji skubi. Be to, konvencijoje nustatyta bendra pripažinimo ir vykdymo procedūros

22 — Žr. šios išvados 18 punktą.

tvarka, nors ji nėra tokia išsami kaip reglamente (13–16 straipsniai).

47. Vėlgi minėtų konvencijų nuostatomis remsiuosi tiek, kiek tai yra naudinga aiškinant reglamentą.

konvencija paminėta šioje byloje nagrinėjamoje laikinojoje nutartyje. Tačiau reglamento 59 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad (laikantis kai kurių kitų nuostatų, kurios šiuo atveju neturi reikšmės) šis reglamentas „pakeičia jo įsigaliojimo metu valstybėse narėse galiojančias konvencijas, sudarytas tarp dviejų ar daugiau valstybių narių ir susijusias su bylomis, kurias reglamentuoja šis reglamentas“.

Faktinės aplinkybės, procedūra ir prejudiciniai klausimai

Vokietijos ir Ispanijos sudaryta dvišalė konvencija

48. 1983m. lapkričio 14 d. Bonoje Vokietija ir Ispanija pasirašė dvišalę konvenciją dėl teismo sprendimų ir susitarimų bei vykdytinų viešųjų dokumentų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo[23]. Joje numatytas abipusis ir vienos, ir kitos valstybės teismo, kompetentingo pagal konvencijoje nustatytas taisykles, sprendimų (įskaitant sprendimus santuokos bylose ir šeimos santykių bylose), pripažinimas ir vykdymas. Ši

49. Dvynių, kurių globos klausimas nagrinėjamas šioje byloje, motina yra Vokietijos pilietė. Dvynių tėvas yra Ispanijos pilietis. Tėvas ir motina niekada nebuvo susituokę, tačiau nuo 2005 m. vidurio iki 2007 m. pradžios kartu gyveno Ispanijoje. 2006 m. gegužės 31 d. gimė neišnešioti jųdviejų vaikai M. (berniukas) ir S. (mergaitė). Dėl savo būklės kelis mėnesius po gimimo jie turėjo būti prižiūrimi ligoninėje. 2006 m. rugsėjo mėn. M. buvo išleistas iš ligoninės, tačiau S. buvo joje gydoma iki 2007 m. kovo mėnesio.

23 — *Vertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und Spanien über die Anerkennung und Vollstreckung von gerichtlichen Entscheidungen und Vergleichen sowie vollstreckbaren öffentlichen Urkunden in Zivil- und Handelssachen; Convenio entre España y la República Federal de Alemania sobre reconocimiento y ejecución de resoluciones y transacciones judiciales y documentos públicos con fuerza ejecutiva en materia civil y mercantil* (toliau – 1983 m. dvišalė konvencija).

50. Tačiau iki to laiko tėvai nebenorėjo kartu gyventi. 2007 m. sausio 25 d. jie pasirašė

susitarimą dėl santykių nutraukimo. Kalbant apie vaikus, nors tėvų valdžia ir globa turėjo atitekti abiem tėvams, motina su abiem dvyniais turėjo grįžti į Vokietiją, kur tėvas būtų turėjęs teisę juos lankyti.

51. Toks susitarimas, dalyvaujant abiem šalims ir joms sutinkant, buvo notarine tvarka įformintas 2007 m. sausio 30 d. *convenio regulador* (susitarimas, kuriuo reglamentuojamas santuokos ar lygiaverčių santykių nutraukimas ir kurį, kad jis būtų vykdytinas, turi patvirtinti teismas[24]). Notariniame liudijime buvo nurodyta, kad siekiant, jog susitarimas visiškai įsigaliotų, jį turi patvirtinti teismas[25] ir kad šalys aiškiai susitarė vykdyti visus paskesnius teismo sprendimus, susijusius su susitarime numatytais klausimais.

52. Tačiau kadangi S. iki suplanuotos kelionės datos (2007 m. vasario 2 d.) negalėjo būti išleista iš ligoninės, motina tą dieną išskrido į Vokietiją tik su vienu iš dvynių, M., ir su savo vyresniuoju sūnumi iš ankstesnių santykių.

Dvynių tėvo Ispanijoje iškelta byla

53. 2007 m. birželio 28 d. dvynių tėvas kreipėsi į vietos pirmosios instancijos teismą (*Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial*, toliau – Ispanijos teismas) su prašymu „nedelsiant taikyti skubias preliminarias priemones“[26], kuriomis jam būtų paskirta abiejų vaikų globa, pareikalauta M. grąžinti į Ispaniją, o motina įpareigota mokėti 300 EUR per mėnesį kiekvieno vaiko išlaikymui.

54. Ispanijos teismas aiškiai išnagrinėjo, ar jis turi jurisdikciją taikyti tokias priemones, ir nusprendė, kad jis šią jurisdikciją turi.

55. Jo nutartyje nurodyta, kad Ispanijos teismų jurisdikcijos atžvilgiu tėvo prašymas taikyti laikinąsias priemones grindžiamas 1980 m. Hagos konvencijos 1 ir 2 straipsniais, reglamentu ir 1983 m. dvišalės konvencijos 8 straipsniu.

24 — Ispanijos civilinio kodekso 81, 86 ir 90 straipsniai; *Ley de enjuiciamiento civil* (Civilinio proceso įstatymas, toliau – LEC) 777 straipsnis.

25 — Žr. reglamento 46 straipsnį, cituotą šios išvados 23 punkte. Tačiau atrodo, kad tokio teismo patvirtinimo iš tikrųjų nebuvo gauta.

26 — Atrodo, kad „preliminarias“ laikinąsias priemones galima prašyti taikyti prieš paduodant pareiškimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) ar santuokos pripažinimo negaliojančia pagal LEC 771 straipsnį, jei tik pagrindinis pareiškimas paduodamas per tam tikrą terminą, kitu atveju tokios priemonės nustoja galioti. Atrodo, kad šioje byloje šią tvarką buvo prašyta taikyti ir ji buvo pritaikyta pagal analogiją, kai tėvai nėra susituokę. Dar žr. 34 išnašą.

56. Joje taip pat nurodyta, kad dvynių motina asmeniškai nedalyvavo 2007 m. rugsėjo 26 d. posėdyje[27], tačiau pateikė rašytines pastabas vokiečių kalba (jos buvo išverstos į ispanų kalbą ir teismas į jas atsižvelgė), kuriomis ginčijo Ispanijos teismų jurisdikciją ir prašė bylą nagrinėti Vokietijoje, kur ji jau yra iškelta[28]. Motinai teisme atstovavo advokatas, teigęs, kad M. į Vokietiją buvo išvežtas teisėtai, pagal notariškai patvirtintą susitarimą ir kad jo interesus reikėtų nagrinėti ten.

57. Nuspręsdamas, kad turi jurisdikciją, Ispanijos teismas bendrai rėmėsi „nurodytais Europos teisės aktais ir konvencijomis, kurias yra ratifikavusios Ispanija ir Vokietija“. Konkrečiai jis rėmėsi LEC 769 straipsnio 3 dalimi, pagal kurią bylose, susijusiose tik su vaikų globa arba tėvų tarpusavio reikalavimais dėl vaiko išlaikymo, jurisdikcija suteikiama tėvų paskutinės bendros gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismui. Jis taip pat rėmėsi 1980 m. Hagos konvencijos 1 straipsniu, kaip suteikiančiu jurisdikciją kompetentingam vaiko gyvenamosios vietos valstybės teismui, nes iki 2007 m. vasario 2 d. M. nuolat gyveno Ispanijoje.

58. Be to, jis aiškiai rėmėsi reglamento 19 straipsniu, susijusiu su *lis pendens*, manydamas, kad jei motinos Vokietijoje iškelta byla[29] susijusi su tuo pačiu ieškinio pagrindu kaip ir tėvo ankstesnio ieškinio Ispanijoje pagrindas, Vokietijos teismas turi sustabdyti jame nagrinėjamą bylą.

59. Tačiau Ispanijos teismas nesirėmė reglamento 20 straipsniu, susijusiu su laikinosiomis, įskaitant apsaugines, priemonėmis, kurių imamasi neatidėliotinais atvejais. Tai gali rodyti, kad šis teismas manė, jog turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, o ne tik siauresnę (fakultatyvią ir išimtinę) kompetenciją imtis neatidėliotinų laikinųjų ar apsaugos priemonių dėl asmenų, esančių jo teritorinėje jurisdikcijoje.

60. Be to, Ispanijos teismas pažymėjo, kad prokuroras, pateikęs argumentus, kuriais palaikoma Ispanijos teismo jurisdikcija, suabejojo M. išvežimo iš Ispanijos teisėtumu, pažymėjęs, kad notariškai patvirtinto susitarimo teismas nebuvo patvirtinęs[30]. Teismas taip pat nurodė (nors ne kaip aiškų jurisdikcijos

27 — Savo pastabose Teisingumo Teismui ji nurodo, kad turėjo slaugyti M., kuris tuo metu sirgo.

28 — 2007 m. rugsėjo 20 d., žr. šios išvados 67 ir paskesnius punktus.

29 — Žr. šios išvados 67 ir paskesnius punktus.

30 — Žr. šios išvados 51 punktą ir reglamento 46 straipsnį išvados 23 punkte.

pagrindą), kad tėvas teigė pasirašęs minėtą susitarimą dėl jam daromo spaudimo ar apgaulės, o notarinio liudijimo pasirašymo dieną kreipęsis į policiją, siekdamas, kad motinai nebūtų leista išvykti su vaikais į Vokietiją.

61. Vertinant visus šiuos aspektus kartu, galima manyti, kad Ispanijos teismas manė, jog M. buvo neteisėtai išvežtas reglamento ir 1980 m. Hagos konvencijos prasme, todėl jis išlaikė jurisdikciją pagal reglamento 10 straipsnį. Tačiau nutartyje nėra jokios aiškios nuorodos nei į minėtą nuostatą, nei į 8 straipsnį, kuriuo remiantis minėtas teismas taip pat būtų galėjęs manyti esąs kompetentingas, atsižvelgiant į jo poziciją dėl M. nuolatinės gyvenamosios vietos[31].

62. Nusprendęs, kad turi jurisdikciją taikyti prašomas priemones, Ispanijos teismas 2007 m. lapkričio 8 d. priėmė nutartį, kuri 2007 m. lapkričio 28 d. buvo patikslinta globos klausimu (toliau – ginčijama nutartis). Kaip skubią ir neatidėliotiną apsaugos priemonę, jis laikinai:

— suteikė dvynių globos teisę tėvui[32], o *patria potestad* (tėvų valdžią, teises ir pareigas) nurodė dalytis abiem tėvams; šiuo atžvilgiu motina buvo įpareigota grąžinti M. tėvui į Ispaniją, paliekant jai neribotą teisę bendrauti su abiem vaikais,

— uždraudė be išankstinio leidimo išvežti vaikus iš Ispanijos teritorijos,

— nurodė, kad vaikų pasai lieka pas tėvą,

— pareikalavo, kad bet kokiam jų nuolatinės gyvenamosios vietos keitimui būtų suteiktas teismo leidimas; ir

— neįpareigojo motinos mokėti už vaikų išlaikymą.

63. Iš prie ginčijamos nutarties pridėto 2008 m. sausio 11 d. teismo dokumento bei iš LEC 451 ir 452 straipsnių, į kuriuos šiame dokumente daroma nuoroda, matyti, kad į tą patį teismą galėjo būti per penkias dienas kreiptasi su prašymu („recurso de

31 — Ir, priešingai, tiek, kiek M. išvežimas į Vokietiją galėjo būti teisėtas, 8 ir 9 straipsniai, skaitomi kartu, būtų reiškę, kad jis ten įgijo naują nuolatinę gyvenamąją vietą, ir taip būtų atsiradęs pagrindas Vokietijos teismų jurisdikcijai.

32 — Iki nutarties patikslinimo tėvui buvo suteikta *bendra* globa; patikslintoje nutartyje tai nurodyta kaip „esminė klaida“.

reposición“) panaikinti ar pakeisti nutartį. Savo pastabose Teisingumo Teismui Ispanijos vyriausybė nurodo, kad tokia nutartis dėl laikinųjų priemonių, kokia ir yra ginčijama nutartis, nėra apskųsta, tačiau ji gali būti pakeista vėliau, nagrinėjant pagrindinę bylą. Ji aiškina, kad laikinosios priemonės įsigalioja, tik jei vėliau kreipiamasi dėl sprendimo priėmimo iš esmės, o šioje byloje kitas procesas pradėtas 2008 m. sausio mėnesį.

64. Be to, 2008 m. sausio 11 d. Ispanijos teismas išdavė reglamento II priede nurodytos formos pažymėjimą[33]. Tame pažymėjime, be kita ko, buvo nurodyta, kad teismo sprendimas nebuvo priimtas šaliai neatvykus į teismą, kad jis yra vykdytinas pagal kilmės valstybės narės teisę, kad jis įteiktas motinai, kurios atžvilgiu buvo prašoma vykdymo, ir kad jame nurodyta vaiką grąžinti tėvui.

65. *Bundesgerichtshof* pateiktoje nacionalinės bylos medžiagoje yra motinos advokato Vokietijoje pateikti dokumentai, kuriuose nurodyta, kad apie 2007 m. lapkričio 8 d. nutartį jos advokatui Ispanijoje buvo pranešta 2007 m. lapkričio 16 d. ir kad motina mano, jog tėvo advokatas tą pačią dieną taip pat gavo tokį pranešimą. Be to, ji nurodo, kad tėvas kreipėsi į Ispanijos teismą dėl sprendimo priėmimo iš esmės 2008 m. sausio 21 d., tačiau norint, kad nutartis dėl laikinųjų priemonių įsigaliotų, pareiškimas turėjo būti paduotas per 30 darbo dienų nuo pranešimo[34].

66. Be to, atsakydamas į Teisingumo Teismo klausimus, motinos advokatas Vokietijoje nurodė, kad 2008 m. spalio 28 d. Ispanijos teismas patvirtino savo tarptautinę jurisdikciją ir dar kartą pareiškė esąs „teismas, kuriame pirmiausia buvo iškelta byla“ reglamento 19 straipsnio 2 dalies prasme. Tuomet motina kreipėsi į Madrido *Audiencia Provincial* (provincijos teismas), kur byloje dėl esmės

33 — Žr. šios išvados 21 punktą. Šio pažymėjimo forma susijusi su teismo sprendimais dėl tėvų pareigų. Nors pagal vieną iš nurodytų priemonių motina buvo įpareigota grąžinti M. tėvui, Ispanijos teismas nenaudojo IV priedo pažymėjimo formos, kuri skirta teismo sprendimams dėl vaiko grąžinimo po to, kai vaikas pagrobiamas, preliminarios nutarties dėl vaiko grąžinimo ir teismo sprendimo dėl negrąžinimo pagal 1980 m. Hagos konvenciją (žr. reglamento 11 straipsnio 8 dalį, 40 straipsnio 1 dalies b punktą ir 42 straipsnį bei 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnį).

34 — Atrodo, kad šiuo atveju remiamasi LEC 771 straipsnio 5 dalimi („Los efectos y medidas acordados de conformidad con lo dispuesto en este artículo sólo subsistirán si, dentro de los *treinta días siguientes a su adopción* se presenta la demanda de nulidad, separación o divorcio“, kursyvu išskirta mano). 771 straipsnis, kurį Ispanijos teismas nurodo savo nutartyje, susijęs su laikinosiomis priemonėmis, taikomomis iki paduodant pareiškimą dėl santuokos negaliojimo, gyvenimo skyrium (separacijos) ar santuokos nutraukimo. Pagal 772 straipsnio 1 dalį, jei pareiškimas yra priimtinas, tuomet ankstesnės laikinosios priemonės perkeliamos į naują procesą. Nors tėvai niekada nebuvo susituokę, atrodo, kad tokios nuostatos yra taikomos pagal analogiją, atsižvelgiant, kaip nurodė Ispanijos vyriausybė, į 748 straipsnio 4 dalį, pagal kurią antraštinės dalies, kurioje yra šios nuostatos, normos taikomos procedūroms, išimtinai susijusioms su nepilnamečių vaikų globa.

ginčijo šį jurisdikcijos prisiėmimą. Kelios dienos iki pradedant nagrinėti šią bylą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, apeliacinis teismas atmetė šį motinos skundą ir patvirtino pirmosios instancijos teismo jurisdikciją *abiejų* dvynių atžvilgiu, savo sprendime nurodęs reglamento 20 straipsnį. Tačiau pirmosios instancijos teismas kol kas nėra priėmęs jokio kito sprendimo dėl bylos esmės.

Motinos Vokietijoje iškelta byla

67. 2007 m. rugsėjo 20 d., kai minėta byla Ispanijoje jau buvo pradėta nagrinėti, tačiau dar nebuvo priimta ama nutartis, motina pradėjo procesą Albštato *Amtsgericht* (apylinkės teismas) dėl abiejų vaikų globos teisės suteikimo jai.

68. Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą teigiama, kad minėtos bylos dėl globos nagrinėjimas buvo atidėtas pagal 1980 m. Hagos konvencijos 16 straipsnį[35]. Štutgarto *Amtsgericht*, kuriam byla vėliau buvo perduota dėl procesinių priežasčių, abejoja, ar jis turi jurisdikciją, ir, atsižvelgdamas į tai, kad šiuo metu Ispanijoje byla nagrinėjama iš esmės, pagal reglamento 19 straipsnio 2 dalį ketina sustabdyti bylos nagrinėjimą.

69. Remiantis atitinkamais teismų sprendimais, kuriuos Teisingumo Teismo prašymu pateikė motinos advokatas, 2008 m. gruodžio 8 d. *Amtsgericht* sustabdė bylos nagrinėjimą minėtu pagrindu. Tačiau, motinai pateikus apeliacinį skundą Štutgarto *Oberlandesgericht* (regioninis teismas), 2009 m. gegužės 14 d. toks minėto teismo sprendimas buvo panaikintas. Apeliacinis teismas pažymėjo, kad Ispanijoje vykstantis procesas yra dėl laikinųjų priemonių, o Vokietijoje vykstantis procesas susijęs su galutiniu globos nustatymu, todėl jis manė, kad abu šie procesai nėra dėl to paties ieškinio pagrindo 19 straipsnio 2 dalies prasme ir kad, į tai atsižvelgęs, žemesnės instancijos teismas turi persvarstyti savo jurisdikciją.

70. Tačiau 2009 m. birželio 8 d. sprendime *Amtsgericht* nurodė vis dėlto nesąs įsitikinęs dėl to, ar M. persikėlimas į Vokietiją buvo teisėtas, ir todėl pagal reglamento 9 straipsnį jurisdikcija suteikiama Vokietijos teismams, ar neteisėtas, nes tokiu atveju jurisdikciją pagal 10 straipsnį išlaiko Ispanijos teismai. Be to, minėto teismo manymu, jurisdikcijos

35 — Žr. šios išvados 45 punktą.

klausimą galima išspręsti tik pateikus Teisingumo Teismui klausimą dėl išaiškinimo[36].

Tėvo Vokietijoje pradėtas procesas

71. Byloje, dėl kurios pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą, tėvas prašo pripažinti ginčijamą nutartį vykdytina Vokietijoje.

72. Remiantis nutartimi dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, iš pradžių tėvas prašė įpareigoti grąžinti M., ir tik norėdamas apsisaugoti, kad ginčijama nutartis būtų pripažinta vykdytina. Tačiau vėliau jis tvirtino, kad pirmenybę teikia pripažinimui, jog nutartis vykdytina.

73. Teisingumo Teismui pateiktoje nacionalinės bylos medžiagoje yra Ispanijos teismo pradinės nutarties ir patikslintos nutarties patvirtintos kopijos (ir patvirtinti jų vertimai į vokiečių kalbą), taip pat 2008 m. sausio 11 d. to teismo išduotas reglamento II priede nurodytos formos pažymėjimas.

74. Todėl kompetentingi pirmosios instancijos ir apeliacinis teismai (Štutgarto *Amtsgericht* ir *Oberlandesgericht*) nustatė Ispanijos teismo sprendimo vykdymo sąlygą ir įspėjo motiną, kad nevykdymo atveju jai gali būti paskirta bauda. Motina apskundė šiuos sprendimus teisės klausimu *Bundesgerichtshof*, kuris apibendrina apeliacinio teismo sprendimą taip.

75. Nėra akivaizdžios priežasties, dėl kurios Ispanijos teismo sprendimas neturėtų būti vykdomas. Tai yra laikinoji priemonė, tačiau reglamento 2 straipsnio 4 dalyje pripažinimo ir vykdymo tikslais sprendimo forma neišskiriama. Ispanijos teismas neišklausė vaikų, tačiau tai nepažeidžia pagrindinių Vokietijos proceso teisės reikalavimų, visų pirma todėl, kad tuo metu vaikams tebuvo pusantrų metų. Motina tvirtina, kad Ispanijos teismo sprendimas negali būti vykdomas, nes pagrindinė byla pradėta nagrinėti pavėluotai, tačiau Ispanijos teismas išdavė pažymėjimą pagal reglamento 39 straipsnį. Taip pat nėra priežasčių atsisakyti vykdyti sprendimą pagal reglamento 23 straipsnį. Akivaizdaus Vokietijos viešosios tvarkos pažeidimo nėra, o motinos teisė būti išklausytai buvo užtikrinta, ją pakviečiant į teismo posėdį. Tai, kad teismo

36 — Teisingumo Teismas kol kas negavo jokio panašaus klausimo iš *Amtsgericht*, kuris, aišku, neturėjo kompetencijos šioje srityje pateikti klausimų prieš 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojant Sutarčiai dėl Europos Sąjungos veikimo.

posėdyje ji dalyvavo ne asmeniškai, bet per advokatą, lėmė jos pačios apsisprendimas. Vykstant procesui dėl sprendimo pripažinimo ir jo paskelbimo vykdytinu teismas negali iš esmės nagrinėti bylos, susijusios su globos teise, kurioje buvo priimtas Ispanijos teismo sprendimas.

76. *Bundesgerichtshof* motina tvirtina, kad reglamento nuostatos dėl pripažinimo ir vykdymo netaikomos 20 straipsnyje reglamentuojamoms laikinosioms priemonėms, kurių negalima laikyti „teismo sprendimu, susijusiu su tėvų pareigomis“, kaip apibrėžta 2 straipsnio 4 punkte.

77. *Bundesgerichtshof* nagrinėja įvairias doktrinoje pateikiamas nuomones.

78. Pirmoji autorių grupė mano, kad priemonės, kurių imtasi reglamento 20 straipsnio 1 dalyje nurodytomis aplinkybėmis, nepatenka į nuostatų dėl pripažinimo ir vykdymo taikymo sritį. Jie šią nuostatą laiko paprasčiausia jurisdikcijos taisykle, ir šio aiškinimo patvirtinimą galima rasti Teisingumo Teismo sprendime *A*[37], pagal kurį laikinosios priemonės 20 straipsnio prasme turi būti pereinamojo pobūdžio, o jų vykdymas bei privalomasis pobūdis nustatomas pagal nacionalinę teisę. Tik jei abi šalys yra išklausytos, laikinosios priemonės (išskyrus priemones bylose dėl santuokos ir tėvų pareigų) turi būti pripažįstamos ir vykdomos pagal Briuselio konvenciją ir Reglamentą Nr. 44/2001, taikant tik Teisingumo Teismo nustatytus apribojimus. Nors padėtis pagal šį reglamentą atrodo panaši, 20 straipsnio 1 dalis yra susijusi su priemonėmis, kurios taikomos pagal valstybės narės teisę „toje valstybėje esantiems asmenims ar turtui“, ir taip priemonės objektas susiejamas su teritorine jurisdikcija. Iš 1 straipsnio 1 dalies, 2 straipsnio 4 dalies ir 20 straipsnio 1 dalies matyti, kad reglamento nuostatų dėl pripažinimo ir vykdymo taikymo sritis apsiriboja sprendimais pagrindinėse bylose.

79. Antroji autorių grupė linkusi išplėsti 2 straipsnio 4 dalies taikymą laikinosioms priemonėms, kurias kompetentingas teismas nustatė nagrinėdamas bylą iš esmės, jei tik teisė būti išklausytam užtikrinama bent jau vėliau. Kitaip nei Briuselio konvencija ir Reglamentas Nr. 44/2001, šis reglamentas skirtas trišaliams teisiniams santykiams, kuriuose trečiajai šaliai, t. y. vaikui, reikalinga ypatinga apsauga, reglamentuoti. Todėl teisė būti

37 — 2009 m. balandžio 2 d. sprendimas (C-523/07, Rink. p. I-2805).

išklausytam turi būti užtikrinta, prireikus net ir po to, kai priimama laikina nutartis[38].

80. Trečioji autorių grupė apriboja reglamento taikymą laikinosioms priemonėms, kurios buvo nustatytos tik išklausius šalis. Vien to, kad reikalavimas būti išklausytam įvykdomas vėliau, nepakanka. Reglamento trūkumas yra tas, kad jame su globa susijusioms byloms taikomos rungimosi procesui skirtos priemonės; tai neturėtų būti išplėsta 1980 m. Hagos konvencijoje įtvirtintos darnios sistemos sąskaita.

81. Galiausiai ketvirta autorių grupė teigia, kad reglamente įtvirtinta pripažinimo ir vykdymo sistema turėtų būti taikoma visoms laikinosioms priemonėms. Kai kurie šios grupės autoriai 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis taikomas priemones laiko „teismo sprendimais“ 2 straipsnio 4 punkto prasme, o dar kiti jų tokiomis nelaiko, tačiau visi šios grupės atstovai sutinka, kad šioms priemonėms yra taikomos reglamento 21 ir paskesnių straipsnių nuostatos.

82. Todėl motinos apeliacinio skundo ir tėvo prašymo pripažinti teismo sprendimą baigtis priklausytų nuo to, kokiu požiūriu būtų vadovaujamasi. Tačiau, kaip ir apeliacinis teismas, *Bundesgerichtshof* pripažįsta, kad nutartimi nepažeidžiama Vokietijos viešoji tvarka, kad motina turėjo tinkamą galimybę būti išklausyta Ispanijos teisme ir kad tai, jog nebuvo išklausytas 18 mėnesių amžiaus vaikas, nėra pagrindas atsisakyti pripažinti nutartį ir ją vykdyti.

83. Todėl, atsižvelgdamas į visus šiuos motyvus, *Bundesfinanzhof* prašo priimti prejudicinį sprendimą dėl tokio klausimo:

„Ar [reglamento] 21 ir paskesnių straipsnių nuostatos dėl kitų valstybių narių teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo pagal to reglamento 2 straipsnio 4 punktą taikytinos ir su vaikų globos teise susijusioms vykdytinoms laikinosioms priemonėms, kaip jos suprantamos pagal šio reglamento 20 straipsnį?“

84. Atsakydamas į Teisingumo Teismo klausimą, ar reikėtų pagal Procedūros reglamento 104b straipsnį taikyti prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, *Bundesgerichtshof* patvirtino nemanąs, kad tai būtina. Teisingumo Teismas taip pat nepradėjo šios procedūros savo iniciatyva, nors pirmininkas pagal Procedūros reglamento 55 straipsnio 2 dalies pirmąją pastraipą nusprendė suteikti šiai bylai pirmenybę.

38 — Plg. žr. 1981 m. birželio 16 d. Sprendimą *Klomps prieš Michel* (166/80, Rink. p. 1593).

85. Rašytines pastabas pateikė motina, Čekijos, Vokietijos, Vengrijos, Italijos, Portugalijos, Ispanijos, Jungtinės Karalystės vyriausybės ir Komisija. 2010 m. kovo 17 d. posėdyje toms pačioms šalims, išskyrus Italijos, Vengrijos ir Portugalijos vyriausybes, buvo atstovaujama ir jų atstovai pateikė žodinius paaiškinimus. Tėvas pastabų Teisingumo Teismui nepateikė.

Vertinimas

Bendri svarstymai

86. Ginčai dėl vaikų globos nutrūkus tėvų santykiams yra vieni skaudžiausių ir emociškai sunkiausių iš tų, kuriuos teismų prašoma nagrinėti. Užduotis suderinti vidines aistras, kurios kyla vykstant tokiems ginčams, yra advokatų, socialinių darbuotojų ir įvairių teisininkų gebėjimų išmėginimas. Kai reikalingas teismo sprendimas, neretai jį neteisingu laiko bent vienas iš su juo susijusių tėvų.

87. Kai toks ginčas susijęs daugiau nei su viena valstybe ir daugiau nei su viena teisine sistema, o tai šių dienų Europos Sąjungoje nutinka vis dažniau, sunkumų gali dar padaugėti dėl netikrumo, kurios institucijos yra kompetentingos, ir tikimybės, kad vienam iš tėvų teks turėti reikalų su teisine sistema, kuri yra jam gerokai mažiau pažįstama nei jo šalies sistema, ir neretai teks tai daryti ne savo gimtąja kalba.

88. Lyg to būtų maža, visuomenėje plačiai paplitęs neaiškus įtarimas, kurį dažnai paskatina visiems prieinama žiniasklaida, siekianti atkreipti žmonių dėmesį į tokius atvejus, kad paskatintų jų susidomėjimą, jog užsienio šalies teismai nėra tokie teisingi kaip jų nacionaliniai teismai, ir nepagrįstai linkę palankiau vertinti savo šalies piliečius.

89. Tokių sunkumų neįmanoma pašalinti teisės aktais. Tačiau jie rodo absoliučią būtinybę turėti aiškias, visoje ES galiojančias taisykles, reglamentuojančias jurisdikciją ir šioje srityje priimamų teismo sprendimų pripažinimą bei vykdymą, nes tokiais atvejais delsimas ir netikrumas gali būti ypač žalingas asmenų, labiausiai susijusių su šiais sprendimais, t. y. vaikų, interesams. Reglamentu būtent ir siekiama nustatyti tokias taisykles. Kilus abejonėms (atrodo, kad tokių pavyzdžių yra, bent jau tarp vokiečių doktrinos atstovų, kuriuos

apibendrintai minėjo *Bundesgerichtshof*), šias taisykles turi išaiškinti Teisingumo Teismas[39].

90. Minėtos taisyklės turi būti taikomos nešališkai, neatsižvelgus į poveikį, kurį jos galėtų turėti sprendimui iš esmės. Jos yra išimtinai procedūrinio pobūdžio. Jų tikslas – užtikrinti, pirma, kad esminiai klausimai būtų išspręsti greitai, ne paskubomis, tačiau be delsimo, kurį gali nulemti ilgi ginčai dėl jurisdikcijos, ir tai turi padaryti teismas, kurio kompetencija, labiausiai atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo kriterijų, gali būti aiškiai nustatyta; ir, antra, kad to teismo sprendimas būtų visiškai veiksmingas visoje Europos Sąjungoje ir neuždelstas.

91. Kalbant apie jurisdikciją, reglamentas parengtas siekiant nustatyti aiškią sistemą, kuria remiantis galima nustatyti kompetentingą teismą. Tačiau tam tikrose situacijose neišvengiamas šioks toks netikrumas. Dėl šios priežasties ir dėl grėsmės, kad nusivylęs vienas iš tėvų teismo kompetencijos pripažinimą sies su nepalankiu sprendimu dėl esmės, kurį jis savaime gali laikyti neteisingu, atrodo, kad svarbiausia yra jurisdikcijos nustatymą kiekvienoje byloje motyvuoti kuo konkrečiau, aiškiau ir išsamiau. Tenka apgailestauti, kad ginčijama nutartimi šis esminis tikslas nepasiektas.

92. Kalbant apie pripažinimą ir vykdymą, reglamentas yra grindžiamas ypač dideliu savitarpio pasitikėjimo laipsniu, pripažinimo reikalaujama netaikant jokios specialios tvarkos, nepripažinimo pagrindai yra minimalūs, draudžiama peržiūrėti kilmės valstybės narės teismo jurisdikciją ir šio teismo sprendimą iš esmės. Dėl šitokio savitarpio pasitikėjimo laipsnio, kuris yra ypač svarbus siekiant išvengti vėlavimų ir konfliktų, dėl kurių tokio pobūdžio bylų nagrinėjimas taptų iškreiptas, jurisdikciją prisiimančiam teismui savo ruožtu tenka didelis atsakomybės laipsnis, o kilmės valstybėje narėje turi būti prieinamos atitinkamos procesinės garantijos, kadangi apskritai priimta nutartis negali būti ginčijama pripažinimo ar vykdymo valstybėje narėje.

93. Šiuo atžvilgiu geriausia būtų pacituoti iniciatyvą priimti direktyvą dėl teisių į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame

39 — Taip pat žr. generalinio advokato Y. Bot nuomonės byloje *Detiček* (C-403/09 PPU, Rink. p. I-12193) 70–74 punktus.

procese, paskelbtą praėjus dienai po šios bylos posėdžio[40]. Siūlomos direktyvos 4 konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„Abipusio pripažinimo principas gali būti taikomas veiksmingai tik esant pasitikėjimui, kai ne tik teisminės institucijos, bet ir visi baudžiamojo proceso dalyviai pripažįsta kitų valstybių narių teisminių institucijų sprendimus lygiaverčiais jų valstybių narių atitinkamiems sprendimams, ir tai reiškia pasitikėjimą ne tik vieno iš partnerių teisės normų tinkamumu, bet ir teisingu tų teisės normų taikymu“.

94. Manau, kad visą šį teiginį iš baudžiamosios teisės srities būtų galima pritaikyti procesams, susijusiems su tėvų pareigomis, vaikų priežiūra ir globa.

Dvyniai ir reglamentas

95. Šioje byloje svarbu tai, kad ji susijusi su ginču dėl dvynių, šiuo metu esančių ir reglamento tikslais galbūt jau nuolat gyvenančių skirtingose valstybėse narėse, globos. Itin reikšmingas principas, taikomas bet kuriam sprendimui, susijusiam su tėvų pareigomis, globa ar priežiūra, yra tas, kad broliai ir seserys, ir visų pirma dvyniai, turėtų likti kartu, nebent dėl labai išimtinių priežasčių reikėtų nuspręsti kitaip. Esminis dalykas atrodo bent jau tai, kad jų globos klausimą turėtų nagrinėti vienas ir tas pats teismas, ir iš tikrųjų tai pažymėta ginčijamoje nutartyje.

96. Reglamente nėra jokios specialios nuostatos, reglamentuojančios šią situaciją[41]. Tai galima laikyti nevykusia spraga, nors pripažįstu, kad tiksliai suformuluoti tokią nuostatą būtų sudėtinga. Tačiau nors reglamente tokios taisyklės nėra, jame (15 straipsnyje)

40 — Belgijos Karalystės, Vokietijos Federacinės Respublikos, Estijos Respublikos, Ispanijos Karalystės, Prancūzijos Respublikos, Italijos Respublikos, Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės, Vengrijos Respublikos, Austrijos Respublikos, Portugalijos Respublikos, Rumunijos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės iniciatyva siekiant priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl teisių į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese (OL C 69, 2010, p. 1).

41 — Gali būti, nors iš nė vienos šalies šiuo atžvilgiu neišgirdau aiškaus teiginio, kad Ispanijos teismas ginčijamoje nutartyje ir Ispanijos vyriausybė posėdyje pateiktose pastabose laikėsi nuomonės, kad pagal reglamentą dvyniai laikomi turinčiais bendrą nuolatinę gyvenamąją vietą ir neįgyja naujos nuolatinės gyvenamosios vietos, kol *abu* nepersikelia į naują valstybę narę. Nepaisant to, kokios nuomonės minėtos šalys galėjo laikytis, reglamente tokios taisyklės nėra, ir, manau, kad iš jo negalima pagrįstai kildinti tokios taisyklės.

numatyta galimybė jurisdikciją turintiems teismams perduoti bylą kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismui, jei šis teismas būtų tinkamesnis nagrinėti bylą ir jei tai labiausiai atitinka vaiko interesus, ir šiuo tikslu teismų reikalaujama bendradarbiauti. Be to, reglamente (55 straipsnyje) centrinės valdžios institucijų reikalaujama padėti teismams bendrauti šios nuostatos taikymo tikslais. Sprendime *A*[42] Teisingumo Teismas pabrėžė nacionalinių teismų pareigą bendrauti tiesiogiai arba per jų centrinės valdžios institucijas.

98. Jei toks susitarimas pasiekiamas anksti, galima išvengti ilgai trunkančių apeliacinių procesų, ginčų dėl jurisdikcijos ir kreipimosi į Teisingumo Teismą, ir visa tai – siekiant labiausiai atitikti vaikų interesus. Gali būti, kad vienam teismui, remiantis tik vieno iš tėvų jam pateiktais įrodymais, jurisdikcijos perdavimas kitam teismui atrodys pavojingas. Tačiau bendraujant ir bendradarbiaujant toks pradinis įspūdis gali pasikeisti, o mėginimas bendrauti ir bendradarbiauti atrodo esminis dalykas vaikų interesų labui.

99. Deja, Teisingumo Teismui nepateikta jokios informacijos apie tai, kad šioje byloje būtų buvę imtasi tokios iniciatyvos.

97. Labai norėtųsi, kad tokiu atveju, koks nagrinėjamas šioje byloje, kuri susijusi su vienu ginču dėl abiejų dvynių globos ir dėl kurios būtina bent jau bendrai, nuosekliai įvertinti visą situaciją, teismai ir susijusios centrinės institucijos aktyviai numatytų šių nuostatų naudojimą, siekiant susitarti, kad bylą nagrinėtų vienas ir tas pats teismas, konkrečiai kalbant, tas, kuris iš dviejų teismų, atsižvelgus į visas aplinkybes, o labiausiai – į dvynių interesus, yra tinkamesnis tai padaryti.

100. Tektų dar labiau apgailestauti, ir iš tikrųjų tai rodytų Bendrijos teisės aktų leidėjo nesėkmę, jei dėl mechaninio reglamento taikymo vienintelis klausimas, susijęs su tėvų pareigomis dvynių atžvilgiu, būtų tiesiog padalytas dviejų skirtingų valstybių narių teismams, kurie galėtų priimti skirtingus sprendimus, dėl kurių akivaizdžiai vaikų nenaudai susiklostytų skirtingos aplinkybės.

42 — Nurodytas 37 išnašoje, 61 ir paskesni punktai; sprendimo 4 ir 5 punktai.

Klausimo ir 20 straipsnio taikymo sritis

101. Vokietijos teismai turi nuspręsti, ar pagal reglamentą ginčijama nutartis turi būti pripažinta ir vykdoma Vokietijoje.

102. Klausimas, kurį *Bundesgerichtshof* pateikė Teisingumo Teismui, iš esmės yra toks: ar laikinosios priemonės reglamento 20 straipsnio prasme, vykdytinos toje valstybėje narėje, kur jas yra nurodoma taikyti, turi būti pripažintos ir vykdomos kitose valstybėse narėse taip pat, kaip kiti vykdytini teismų sprendimai.

103. Todėl daroma prielaida, kad ginčijama nutartis patenka į 20 straipsnio taikymo sritį. Šios prielaidos pagrindas nėra visai aiškus. *Bundesgerichtshof* galėjo ją padaryti remdamasis tuo, kaip yra suformuluotas motinos apeliacinis skundas teisės klausimu, arba toliau pateiktos teismo išvados, kaip per posėdį paaiškino Vokietijos vyriausybė. Bet kuriuo atveju tikėtina, kad galiausiai ši prielaida grindžiama įsitikinimu, jog Ispanijos teismas manė, kad 20 straipsnio 1 dalies sąlygos yra įvykdytos arba kad 20 straipsnis apima visas laikinąsias priemones, nepaisant to, koks teismas jas taikė. Tačiau, jei taip yra, nė viena iš šių nuomonių man neatrodo pagrįsta.

104. Kalbant apie pirmąją nuomonę, daugelyje Teisingumo Teismui pateiktų pastabų buvo pažymėta, kad ginčijamoje nutartyje 20 straipsnis apskritai neminimas ir kad bylos aplinkybių metu M. jau nebebuvo Ispanijoje. Tikslus pagrindas, kuriuo remdamasis Ispanijos teismas prisiėmė jurisdikciją, nenurodytas. Tačiau atrodo, jog visus jo nutartyje esančius teiginius galima paaiškinti hipoteze, kad jis manė turįs jurisdikciją iš esmės nagrinėti bylą dėl tėvų pareigų abiejų vaikų atžvilgiu[43] ir kad procedūriniu požiūriu jo nutartis buvo „įžanginis“ dokumentas prieš priimant galutinį sprendimą šiuo atžvilgiu, po to, kai, nagrinėjant bylą iš esmės, abu tėvai pateiks išsamesnius argumentus, o ne neatidėliotina priemonė, kurios imtasi 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis.

43 — Žr. šios išvados 54–61 punktus. Tam tikromis aplinkybėmis tėvų paskutinė bendra gyvenamoji vieta ir tėvo nenutrūkstama gyvenamoji vieta Ispanijoje galėjo būti pagrindas jurisdikcijai pagal 12 straipsnio 1 dalį (žr. 4 išnašą), o M. ankstesnė nuolatinė gyvenamoji vieta Ispanijoje ir tėvo prieštaravimai (nors kiek neaiškūs) dėl M. išvežimo galėjo būti pagrindas jurisdikcijai pagal 10 straipsnį (žr. šios išvados 10 punktą), ir nuoroda į pirmenybę pagal 19 straipsnį atrodo reikšminga, tik jei kyla jurisdikcijų bylą nagrinėti iš esmės kolizija (žr. šios išvados 169 punktą).

105. Kalbant apie antrąją nuomonę, manau, kad toks aiškinimas yra nepagrįstas.

106. Pirma, reglamento 8–15 straipsniuose nustatytos išsamios jurisdikcijos taisyklės bylose, susijusiose su tėvų pareigomis. Tokioms byloms būdinga tai, kad daug jose priimamų sprendimų yra laikino pobūdžio. Be to, iš 20 straipsnio aišku, kad šios taisyklės nedraudžia valstybės narės teismams pagal nacionalinę teisę imtis neatidėliotinų laikinųjų priemonių dėl toje valstybėje esančių asmenų, net jei kitos valstybės narės teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, ir kad tokios priemonės nustos būti taikomos, šiam teismui ėmusis reikiamų veiksmų. Tokia nuostata nesiekiama reglamentuoti visų laikinųjų priemonių. Ja taip pat nesiekiama suteikti jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės. Nustatytomis aplinkybėmis joje tiesiog leidžiama kitam teismui, kuris laikinai tinka šiuo tikslu priimti sprendimą geriau, nei jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas, imtis neatidėliotinai būtinų laikinųjų priemonių, kurios priklauso nuo priemonių, kurias nuspręs taikyti jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas[44].

107. Todėl atsakymas, apsiribojant tik priemonių, kurių imtasi 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis, statusu, nepadėtų išspręsti pagrindinio, esminio klausimo dėl ginčijamos nutarties pripažinimo ir vykdymo, nors gal jis ir padėtų *Bundesgerichtshof* priimti sprendimą dėl jo nagrinėjamo apeliacinio skundo, jei (dėl nacionalinių procesinių suvaržymų) toks sprendimas turi būti priimtas remiantis tuo, kad ginčijama nutartis *buvo* priimta 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis. Dar nenaudingiau būtų atsisakyti atsakyti į klausimą, kaip siūlė Čekijos vyriausybė, remiantis tuo, kad, atsižvelgiant į faktines bylos aplinkybes, jis yra hipotetinis.

108. Priešingai, Teisingumo Teismas laikosi nuoseklios pozicijos, kad pagal prejudicinio sprendimo procedūrą, susijusią su nacionalinių teismų ir jo paties bendradarbiavimu, jis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų jam išspręsti nagrinėjamą bylą. Tokiu atveju Teisingumo Teismas turi išaiškinti visas šiuo tikslu reikalingas ES teisės nuostatas, įskaitant nuostatas, kurios nėra aiškiai nurodytos pateiktuose prejudiciniuose klausimuose, ir jam gali tekti šiuos klausimus performuluoti[45].

109. Tokio požiūrio reikėtų dar labiau laikytis ginčo dėl tėvų pareigų, kuris ir taip jau pernelyg užsitęsė, atveju. Dabar nuo ginčijamos

44 — Žr. šios išvados 169 punktą.

45 — Žr., pvz., 2008 m. birželio 26 d. Sprendimo *Wiedermann ir Funk* (C-329/06 ir C-343/06, Rink. p. I-4635) 45 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

nutarties priėmimo ir patvirtinimo Ispanijos teisme praėjo daugiau ne dveji metai, ir tai yra daugiau nei pusė dvynių gyvenimo. Tai visiškai neatitinka pagrindinio reglamento tikslo užtikrinti tai, kas labiausiai atitinka vaiko interesus, pasirūpinant, kad sprendimai būtų priimami ir įgyvendinami greitai, neužtęsiant procesinių veiksmų dėl tarptautinio situacijos pobūdžio.

110. Todėl nesutinku su Vokietijos vyriausybės siauru požiūriu (kad tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, žinodamas visas bylos aplinkybes ir aspektus, iš esmės gali apibrėžti klausimą, į kurį reikia atsakyti, ir nustatyti jo ribas). Veikiau pamėginsiu išnagrinėti visus akivaizdžiai reikšmingus klausimus ir nuostatas taip, kad būtų pateiktas kuo naudingiausias atsakymas ir visa situacija būtų kuo greičiau išspręsta dvynių interesų labui.

111. Nustatant šiuos aspektus, reikėtų pažymėti, kad tėvo pareiškimu, su kuriuo yra susijusi *Bundesgerichtshof* nagrinėjama byla, *iš tikrųjų* siekiama ginčijamos nutarties pripažinimo ir vykdymo tik M., kuris yra Vokietijoje, atžvilgiu. Kalbant apie S., kuri yra Ispanijoje, pripažinti nutarties ir ją vykdyti Vokietijoje nėra būtinybės ir galimybės. Štutgarto *Amtsgericht* nagrinėjamoje byloje iškeltas atskiras klausimas (kuris iš tikrųjų nagrinėtas ir Madrido *Audiencia Provincial* apeliaciniame procese) dėl to, ar Vokietijos, ar Ispanijos teismai turi jurisdikciją nustatyti tėvų pareigas vieno arba abiejų dvynių atžvilgiu, tačiau dėl to Teisingumo Teismui klausimo nepateikta. Vis dėlto, kadangi abu klausimai persipina, kai kurie svarstymai bent jau netiesiogiai gali būti susiję ir su minėtu klausimu.

112. Kaip tapo aišku, reglamente numatytas beveik savaiminis teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas, paremtas dideliu pasitikėjimo laipsniu, dėl kurio atitinkamai reikalaujama didelės atsakomybės ir bendradarbiavimo. Yra kelios pripažinimo ir vykdymo reikalavimo išimtys, tačiau iš esmės galima buvo tikėtis, kad Ispanijos teismo priimta ginčijama nutartis turėtų būti pripažįstama ir vykdoma Vokietijoje.

113. Tačiau dėl tokio rezultato pateikta nemažai prieštaravimų, daugiausia jų pateikė motina, nors kelių valstybių narių pateikti motyvai sutapo. Iš esmės yra penki argumentai: i) Ispanijos teismas pagal reglamentą neturėjo jurisdikcijos iš esmės nagrinėti bylą dėl

tėvų pareigų M. atžvilgiu; ii) ginčijama nutartis buvo laikina priemonė, o pagal reglamento 21 ir paskesnius straipsnius nereikalaujama pripažinti ar vykdyti jokių laikinųjų priemonių; iii) ginčijama nutartis buvo laikina priemonė reglamento 20 straipsnio prasme, o šios konkrečios laikinųjų priemonių rūšies nereikalaujama pripažinti ar vykdyti pagal 21 ir paskesnius straipsnius; iv) Ispanijos teismas pagal reglamento 20 straipsnį neturėjo teisės spręsti klausimo dėl tėvų pareigų M. atžvilgiu; ir v) nepaisant Ispanijos teismo pagal reglamento 39 straipsnį išduoto pažymėjimo, ginčijama nutartis nebegalėjo būti vykdoma Ispanijoje, tėvui per 30 darbo dienų nuo nutarties priėmimo dienos neiškėlus bylos dėl esmės.

114. Pamėginsiu visus šiuos aspektus išnagrinėti sistemingai, kartu apsvarstysiu ginčijamos nutarties pobūdį, nes šis klausimas atrodo esminis, norint priimti galutinį sprendimą dėl to, ar šią nutartį reikia pripažinti ir vykdyti.

115. Visų pirma nagrinėsiu prielaidą, kad Ispanijos teismas manė turintis jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės pagal reglamento 8 ir paskesnius straipsnius abiejų dvynių atžvilgiu. Išnagrinėsiu, kaip pagal reglamentą motina, jeigu ji ginčija tokią jurisdikciją, gali užtikrinti, kad nutartis nebūtų pripažinta ir vykdoma Vokietijoje. Šiomis aplinkybėmis apsvarstysiu, ar ką nors keičia tai, kad ginčijama nutartis buvo laikino pobūdžio.

116. Antra, remsiuosi prielaida, kad Ispanijos teismas manė, jog (M. atžvilgiu) jis neturi jurisdikcijos nagrinėti bylos iš esmės, tačiau jis galėjo priimti laikiną nutartį pagal reglamento 20 straipsnį, ir iškelsiu klausimą, ar priemonės, su kuriomis šis straipsnis yra susijęs, paprastai turi būti pripažįstamos ir vykdomos kitose valstybėse narėse. Jei taip, vėl išnagrinėsiu, kokių veiksmų reikia imtis jurisdikcijos ginčijimo atveju.

117. Tačiau atrodo, kad prieš nagrinėjant šias hipotezes būtų naudinga trumpai išsiaiškinti, ką reiškia „laikinoji“ priemonė.

„Laikinosios“ priemonės

118. Iš pirmo žvilgsnio būtinybė aiškinti atrodo abejotina: akivaizdu, kad laikinoji priemonė yra ta, kuria siekiama sukelti padarinius tik ribotą laiką iki tol, kol įvyks tam tikras įvykis arba praeis tam tikras laikotarpis.

119. Tačiau dėl šeimos teisės pobūdžio ir esmės yra taip, kad vaikams augant ir keičiantis aplinkybėms, su tėvų pareigomis susijusius sprendimus *dėl esmės* gali tekti keisti (ar net panaikinti). Todėl nė vienas toks sprendimas nėra galutinis, kaip antai sprendimas dėl santuokos nutraukimo. Visi sprendimai dėl tėvų pareigų sukelia padarinius tik ribotą laiką, bet kuriuo atveju jie nustoja galioti, vaikui sulaukus pilnametystės.

120. Atsižvelgiant į reglamento 20 straipsnį padėtis yra aiški: laikinoji priemonė yra ta, kurios imamasi neatidėliotinomis aplinkybėmis, ir ji nustoja būti taikoma, kai jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas imasi priemonių, kurios, jo manymu, yra tinkamos.

121. Pagal analogiją galima būtų teigti, kad teismo, turinčio jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, priimtas laikinas sprendimas dėl tėvų pareigų dažnai priimamas esant neatidėliotinoms aplinkybėms, dėl kurių bylos neįmanoma išnagrinėti išsamiai, ir iš esmės specialiai numatoma, kad šis sprendimas bus pakeistas vėlesniu sprendimu, priimtu išnagrinėjus bylą išsamiau, ir *nėra* specialiai numatyta šio sprendimo naikinti ar keisti, jei aplinkybės nepasikeičia. Glaustumo sumetimais toliau šio pobūdžio sprendimą vadinsiu „pastoviu“, nes iš tikrųjų jis nėra galutinis.

122. Todėl tokiomis aplinkybėmis tam tikras neatidėliotinumas yra įprasta laikinosios priemonės ypatybė (kuri 20 straipsnio atveju yra būtina). Atrodo svarbu turėti omenyje tai, kad skubios priemonės paprastai taikomos supaprastinta tvarka, kurios atveju gali nebūti kai kurių arba daugelio įprastų garantijų. Gali būti galimybės išklausyti visas suinteresuotąsias šalis arba ištirti visus svarbius įrodymus. Kai kurie sprendimai gali būti netgi priimami telefonu, byloje padarant paprasčiausią įrašą ranka[46].

123. Turėdama omenyje šias aplinkybes, toliau išnagrinėsiu pirma iškeltas dvi prielaidas.

46 — Šis pavyzdys pateiktas 16 išnašoje nurodytos P. Lagarde ataskaitos dėl 1996 m. Hagos konvencijos 120 punkte.

Pirmoji prielaida: jurisdikcija nagrinėti bylą iš esmės

kai tėvas iškėlė bylą dėl ginčijamos nutarties paskelbimo vykdytina Vokietijoje, ji nustojo galioti Ispanijoje; šį aspektą išnagrinėsiu šios išvados 148 ir paskesniuose punktuose.

Pastovus sprendimas

125. Be to, gan aišku, kad pripažinimo ar vykdymo valstybės narės teismai negali peržiūrėti nei kilmės valstybės teismo jurisdikcijos, nei jo sprendimo esmės.

124. Reglamento formuluotės ir sistema yra pakankamai aiškios: valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas turi būti pripažįstamas kitose valstybėse narėse netaikant jokių specialių procedūrų, o valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas, kuris gali būti joje vykdomas ir apie kurį buvo pranešta, turi būti vykdomas kitoje valstybėje narėje, jį paskelbus joje vykdytinu reglamente nustatyta tvarka. Konkretūs ir riboti nepripažinimo ir atsisakymo patenkinti prašymą paskelbti sprendimą vykdytinu pagrindai nustatyti 23 straipsnyje, skaitomame kartu su 31 straipsnio 2 dalimi, prie kurių turbūt reikėtų pridėti nevykdytinumą kilmės valstybėje narėje ir nepranešimą atsakovui, kaip tai yra aišku iš 28 straipsnio 1 dalies. Jei nė vienas iš šių pagrindų netaikomas, atsisakyti pripažinti ir vykdyti sprendimą tiesiog nėra galimybės. Šioje byloje vienintelis toks pagrindas, kuriuo remtasi (juo Štutgarto *Amtsgericht* rėmėsi motina), yra tas, kad tada,

126. Draudimas peržiūrėti jurisdikciją taip pat įtvirtintas reglamento 19 straipsnyje *lis pendens* atžvilgiu. Jei skirtingų valstybių narių teismuose iškeliama byla dėl to paties vaiko ir tuo pačiu ieškinio pagrindu, teismas, kuriame byla iškelta vėliau, privalo savo iniciatyva sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol nustatoma teismo, kuriame pirmiausia iškelta byla, jurisdikcija, ir šiuo momentu jis privalo atsisakyti jurisdikcijos pirmojo teismo naudai. Be to, remiantis teismo praktika dėl iš esmės lygiavertės Briuselio konvencijos 21 straipsnio nuostatos, teismas, kuriame pirmiausia

buvo iškelta byla, sprendžia, ar jo jurisdikcija yra nustatyta[47]. (Sutinku, kad teismo praktika dėl Briuselio konvencijos ir vėliau ją pakeitusio Reglamento Nr. 44/2001 negali būti savaime ir nediskriminuojamai taikoma šiam reglamentui[48], tačiau šiuo konkrečiu atžvilgiu atrodo, kad nėra priežasčių, kodėl šį teismo praktika negalėtų būti pritaikyta.).

127. Taigi ką galima padaryti, jei, kaip šioje byloje, šalis ginčija teismo, priėmusio sprendimą, kurio pripažinimo ir vykdymo siekiama, jurisdikciją? Akivaizdus atsakymas yra ginčyti tai tame pačiame teisme. Jei ginčijama nutartis būtų buvusi pastovus sprendimas dėl tėvų pareigų, pagal reglamentą motina aiškiai nebūtų galėjusi tikėtis, jog bus atsisakyta pripažinti ar vykdyti šią nutartį Vokietijoje ar vėliau iškelti ten bylą, kad būtų priimtas naujas pastovus sprendimas, paremtas tuo, kad jurisdikciją turi Vokietijos, o ne Ispanijos teismai. Todėl ji būtų galėjusi tik apskųsti Ispanijos sistemoje Ispanijos teismo prisiimtą jurisdikciją[49], tikėdamasi, vėliausiai galutinės instancijos teisme, kad bus kreiptasi į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą.

128. Tokie veiksmai galėtų užsitęsti[50] (nors galima tikėtis, kad procesas būtų kaip įmanoma labiau pagreitintas ir, aišku, kilus abejonių, net ir pirmosios instancijos teismas dabar gali kreiptis į Teisingumo Teismą ir prašyti taikyti skubos tvarką), tačiau pagal reglamentą tai yra vienintelis veikimo būdas. Tai dar kartą parodo nacionaliniams teismams tenkančią didelę atsakomybę, jiems prisiimant jurisdikciją, ir būtinybę nurodyti aiškius, išsamius ir nedviprasmiškus tokio savo sprendimo motyvus. Tik tai įsisąmoninus gali būti sukurta reglamente reikalaujama tikra savitarpio pasitikėjimo aplinka, ir tik esant tokiems motyvams apeliacinis teismas, vykdymo teismas kitoje valstybėje narėje arba Teisingumo Teismas, atsižvelgdami į konkretų atvejį, gali

47 — 1999 m. birželio 27 d. Sprendimo *Overseas Union Insurance ir kt.* (C-351/89, Rink. p. I-3317) 22 ir paskesniuose punktuose Teisingumo Teismas pažymėjo, kad tikslas išvengti neigiamos jurisdikcijų kolizijos gali būti pasiektas teismui, kuriame byla iškelta vėliau, neperžiūrint teismo, kuriame byla iškelta pirmiausia, jurisdikcijos, ir kad jis tikrai negali geriau nustatyti, ar toks teismas turi jurisdikciją; Konvencijos normos yra bendros abiem teismams ir kiekvienas iš jų gali vienodai autoritetingai aiškinti ir taikyti jos nuostatas. Jei ginčijama teismo, kuriame byla iškelta pirmiausia, jurisdikcija, teismas, kuriame byla iškelta vėliau, jeigu jis neatsisako jurisdikcijos, gali tik sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pats negali nagrinėti teismo, kuriame byla iškelta pirmiausia, jurisdikcijos. 2003 m. gruodžio 9 d. Sprendimo *Gasser* (C-116/02, Rink. p. I-14693) 46 ir paskesniuose punktuose Teisingumo Teismas patvirtino šiuos teiginius, pažymėjęs, kad 21 straipsnis yra procedūrinė norma, aiškiai grindžiama tik chronologine bylos iškėlimo atitinkamuose teismuose tvarka.

48 — Žr., pvz., generalinės advokatės J. Kokott išvados 37 išnašoje nurodytoje byloje *A.* 63 ir 64 punktus.

49 — Atrodo, kad ji taip ir padarė vėliau nagrinėtoje pagrindinėje byloje Ispanijoje, dar net iki buvo priimtas pastovus sprendimas.

50 — Remdamasi motinos rašytiniais ir per posėdį išsakytais teiginiais, pažymiu, kad jos apeliacinis skundas dėl 2008 m. spalio 28 d. Ispanijos teismo sprendimo, kuriuo patvirtinta šio teismo tarptautinė jurisdikcija abiejų dvynių atžvilgiu pagrindinėje byloje, buvo išnagrinėtas tik 2010 m. vasario ar kovo mėnesį.

kuo operatyviau išspręsti visus ginčijamus klausimus.

Laikinas sprendimas

129. Kaip padėtis pasikeičia (jei pasikeičia), jeigu akivaizdu, kad sprendimas (kurį priėmė teismas, manantis, kad turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės) yra laikinas? Būtų naudinga taip išanalizuoti šioje byloje susiklosčiusią situaciją.

130. Visų pirma, kaip buvo pažymėta daugelyje rašytinių pastabų, reglamente nedaromas aiškus skirtumas tarp galutinių ar pastovių sprendimų ir laikinų sprendimų. 2 straipsnio 4 dalyje sąvoka „teismo sprendimas“ apibrėžiama plačiai, neatsižvelgiant į vartojamą formalią terminologiją, ir nenurodyta, kad kokią nors sprendimų kategoriją reikia atmesti; II skyriaus nuostatose dėl jurisdikcijos[51] tarp procesų nedaroma skirtumo pagal tai, ar teismo sprendimas, kuris apibrėžiamas plačiai, turi būti laikinas, ar ne; III skyriaus nuostatose dėl pripažinimo ir vykdymo kalbama apie teismo sprendimų pripažinimą ir vykdymą ir vėl nedaroma jokių skirtumų; tame pačiame skyriuje, 23 straipsnio b punkte nurodyta, kad „teismo sprendimas“ gali būti priimamas skubiais atvejais, tai reiškia, kad jis gali būti laikinas.

131. Aš taip pat nematau jokios svarbios priežasties, susijusios su laikinųjų priemonių pobūdžiu, dėl kurios reikėtų daryti skirtumą. Jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas yra valstybės narės, su kuria vaiko ryšys iš esmės yra glaudžiausias (bent jau esminis ryšys), teismas. Šis teismas taip pat priims esminį sprendimą dėl tėvų pareigų, kuris pagal reglamentą privalo būti pripažįstamas ir vykdomas visose kitose valstybėse narėse. Be to, jis būtinai turi turėti jurisdikciją imtis visų laikinųjų priemonių, kurios yra būtinos, kol bus galima priimti pastovų sprendimą[52]. Ir tokios laikinosios priemonės bus glaudžiai susietos su paskesniu pastoviu sprendimu. Teismas priims sprendimą dėl šių priemonių, atsižvelgęs, be kita ko, į savo paties pareigą priimti tą pastovų sprendimą taip greitai, kaip tai yra suderinama su išsamiu bylos išnagrinėjimu iš esmės, ir sieks kuo labiau užtikrinti,

51 — Išskyrus 20 straipsnį, su kuriuo ši prielaida nesusijusi.

52 — Kaip Teisingumo Teismas neseniai bent jau netiesiogiai pripažino Sprendime *Detiček* (nurodytas 39 išnašoje), konstatavęs, kad jei globą laikinai paskiria jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas, pirmenybė teikiama šiam sprendimui, o ne paskesniam laikinam sprendimui paskirti globą, numanomai grindžiamam 20 straipsniu, kurį priėmė kitos valstybės narės, į kurią vaikas buvo neteisėtai (anksčiau) išvežtas, teismas.

kad laikinosios priemonės nepakenktų tokiam sprendimui ar iš anksto jo nenulemtų.

132. Laikantis tokio požiūrio, manau, kad laikinosios priemonės, kurių imasi pagal reglamentą jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas, turi būti pripažįstamos ir vykdomos kitose valstybėse narėse tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir paskesnis teismo sprendimas, kurį tas pats teismas turės priimti. Jei būtų laikomasi kitokio požiūrio, kiltų grėsmė pakenkti tam paskesniam teismo sprendimui, nes visos pastangos, skirtos užtikrinti tęstinumą, nueitų perniek, ir reglamentas daugelio sprendimų, kuriuos kasdien priima Europos Sąjungos valstybių narių teismai, atžvilgiu taptų beveik neveiksmingas.

133. Vis dėlto galima teigti, kad dėl dažnai supaprastinto proceso, kurio metu taikoma laikinoji priemonė ir kuriam galbūt trūksta kai kurių procesinių garantijų, kuriomis paprastai užtikrinama teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, savaiminis pripažinimas ir vykdymas nėra tinkama priemonė.

134. Tačiau į tai galima atsakyti, kad reglamento 23 straipsnyje nurodytos aplinkybės, kuriomis teismo sprendimas gali būti nepripažįstamas ir nevykdomas, ir kad teisės aktų leidėjas aiškiai turėjo omenyje tokį supaprastintą procesą. Pripažinti ir vykdyti sprendimą gali būti atsisakyta, be kita ko, jei vaikui nebuvo suteikta galimybė būti išklausytam (išskyrus skubos atvejus); arba jeigu teismo sprendimas buvo priimtas už akių, jei į teismą neatvykusiam asmeniui nebuvo laiku pranešta, kad jis galėtų pasirengti gynybai; arba jeigu teismo sprendimu pažeidžiamos asmens, kuriam nebuvo suteikta galimybė būti išklausytam[53], tėvų pareigos.

135. Todėl atrodo, kad reglamente nenustatyta bendra įprastos pripažinimo ir vykdymo sistemos išimtis, grindžiama vien tuo, kad dėl proceso pobūdžio gali būti netaikomos kai kurios įprastos garantijos. Išimtis nustatyta tik tuo atveju, jeigu tam tikras konkrečias garantijas iš tikrųjų atsisakoma taikyti. Šioje byloje neteigiama, kad kurią nors tokią garantiją buvo atsisakyta taikyti; vaikai buvo per maži, kad būtų išklausyti, o motinai buvo suteikta plati galimybė būti išklausytai, ir ji šia galimybe pasinaudojo.

136. Kitas galimas argumentas, dėl kurio laikinąsias priemones reikėtų vertinti atsargiau, yra tas, kad laikino sprendimo tikriausiai

53 — Atitinkamai 23 straipsnio b, c ir d punktai.

nebebus galima apskųsti, todėl jurisdikciją norinti ginčyti šalis gali neturėti tokios galimybės nei kilmės, nei vykdymo valstybėje narėje.

137. Iš bylos dokumentų nėra aišku ar šioje byloje yra būtent taip[54]. Mano manymu, tai nėra visiškai aišku ir iš Ispanijos vyriausybės atsakymų į Teisingumo Teismo žodžiu ir raštu pateiktus klausimus. Bet kuriuo atveju bent jau užsimenama, kad Ispanijos teismo sprendimas dėl jurisdikcijos priimti ginčijamą nutartį galėjo būti kažkokiu būdu apskųstas, ir atrodo, kad motina galėjo ginčyti šią jurisdikciją bent jau vėliau, nagrinėjant pagrindinę bylą. Tačiau, nepaisant to, kaip būtų šios bylos aplinkybėmis, jei bet kurioje konkrečioje byloje neapskundžiama tai, kad teismas prisiėmė jurisdikciją, tuomet, nagrinėdamas ginčą, toks teismas yra vienas iš tų, kuris pagal SESV 267 straipsnio (EB 234 straipsnio) trečiąją pastraipą privalo prašyti Teisingumo Teismo priimti prejudicinį sprendimą, ir tikėtina, kad jo prašymas bus išnagrinėtas skubos tvarka.

138. Savo rašytinėse pastabose Teisingumo Teismui motina siūlė kitą laikinųjų sprendimų (kuriuos priėmė jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės prisiėmęs teismas), kaip ir pastovių sprendimų, nepripažinimo ar nevykdymo pagrindą. Pirmiausia teigusi, kad priemonės, kurių imtasi 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis, neturėtų būti pripažįstamos ar vykdomos kitose valstybėse narėse (šį aspektą išnagrinėsiu toliau[55]), ji tvirtina, kad tokio pat požiūrio turi būti laikomasi tuo atveju, kai teismas veikia ne minėtomis aplinkybėmis, tačiau prisiima jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės ir taiko laikinąsias priemones neperžengdamas šios jurisdikcijos ribų. Jei būtų laikomasi kitokio požiūrio, vykdymo valstybės narės teismui tektų nustatyti, ar kilmės valstybės teismas savo jurisdikciją grindė 8–14 straipsniais, ar 20 straipsniu, nors reglamento 24 straipsnyje aiškiai draudžiama peržiūrėti kilmės valstybės teismo jurisdikciją.

139. Mano manymu, tokia analizė yra klaidinga, nepaisant to, ar reikia skirti dvi laikinosios priemonės kategorijas. Siekiant nustatyti, ar laikinoji priemonė buvo taikyta remiantis jurisdikcija nagrinėti bylą iš esmės, kylančia iš reglamento normų, ar 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis, nereikia *peržiūrėti*

54 — Žr. šios išvados 63 punktą. Taip pat žr. 2009 m. birželio 25 d. Sprendimo *Roda Golf & Beach Resort* (C-14/08, Rink. p. I-5439) 24–30 punktus.

55 — Žr. šios išvados 156 ir paskesnius punktus.

kilmės valstybės teismo jurisdikcijos, reikia tik *nustatyti* pagrindą, kuriuo remdamasis jis laikė save kompetentingu teismu.

140. Reikia pripažinti, kad šį pagrindą ne visada gali būti lengva nustatyti. Šioje byloje ginčijama nutartis nėra motyvuota taip išsamiai ir aiškiai, kaip būtų pageidautina, nors atrodo, kad Ispanijos teismas apsvarstė klausimą keliais aspektais ir įsitikino esąs kompetentingas, nurodydamas kelis galimus jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės pagrindus, tačiau ne 20 straipsnį. Kitais atvejais motyvavimas gali būti gerokai lakoniškesnis, jo net gali visai nebūti, taip visiškai nesilaikant nacionaliniams teismams tenkančių pareigų, kylančių iš visam reglamentui būdingo savitarpio pasitikėjimo principo.

141. Komisija ir Vokietijos vyriausybė konkrečiai nurodo, kad jei pagrindas, kuriuo remiantis prisiimama jurisdikcija, negali būti aiškiai nustatytas iš sprendimo, kurį siekiama pripažinti ar vykdyti, formuluočių ar turinio, tuomet pagal analogiją su Sprendimu *Mietz*[56] turėtų būti preziumuojama, kad ji grindžiama 20 straipsniu. Per posėdį Čekijos vyriausybė laikėsi visiškai priešingo požiūrio.

142. Sprendime *Mietz* Teisingumo Teismas (atsižvelgdamas į Briuselio konvenciją) pabrėžė, kad, nurodydamas atlikti laikiną mokėjimą, kilmės valstybės teismas aiškiai nenurodė savo jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės pagal konvenciją, ir ši jurisdikcija nebuvo aiški iš jo sprendimo (taip būtų, jei, pvz., iš teismo sprendimo būtų aišku, kad atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra susitariančiojoje kilmės valstybėje ir netaikomas nė vienas iš konvencijoje nustatytų išimtinės jurisdikcijos atvejų). Todėl Teisingumo Teismas manė, kad jei kilmės valstybės teismas nenurodo savo jurisdikcijos pagrindo, dėl poreikio užtikrinti, kad nebūtų išvengta konvencijos normų taikymo, jo sprendimą būtina aiškinti kaip reiškiantį, kad jis savo jurisdikciją taikyti laikinąsias priemones grindė savo nacionaline teise, o ne iš konvencijos kylančia jurisdikcija nagrinėti bylą iš esmės.

143. Kaip jau pažymėjau, ne visi teismo praktikos dėl Briuselio konvencijos ir Reglamento Nr. 44/2001 aspektai gali būti neribotai pritaikyti šio reglamento atžvilgiu. Manau, kad šį aspektą pritaikyti galima, nors nematau

56 — 1999 m. balandžio 27 d. sprendimas (C-99/96, Rink. p. I-2277), visų pirma jo 50 ir 55 punktai.

pagrindo laikytis visiškai priešingos pozicijos, kurią siūlė Čekijos vyriausybė.

144. Šis reglamentas, kitaip nei Briuselio konvencija ir Reglamentas Nr. 44/2001, būtent paremtas teismų tarpusavio bendravimu, kuriam prireikus padeda centrinės atitinkamų valstybių narių valdžios institucijos. Pagal reglamentui būdingą savitarpio bendradarbiavimo dvasią toks bendravimas apima visus dalykus, kurie gali palengvinti arba pagreitinti su teismo sprendimų pripažinimu ir vykdymu susijusius procesus. Kadangi šiuo atveju tereikia išsiaiškinti pagrindą, kuriuo remdamasis kilmės valstybės teismas manė esąs kompetentingas, toks bendravimas neturėtų būti pernelyg sudėtingas.

145. Todėl kiek pakeisčiau kai kuriuos Teisingumo Teismo pozicijos, kurios jis laikėsi Briuselio konvencijos atžvilgiu, niuansus. Dėl reglamente numatyto aktyvesnio teismų bendradarbiavimo ir specialiai numatyto bendravimo, kurio privalomumas įtvirtintas teismo praktikoje[57], vykdymo valstybės narės teismas, abejojantis dėl to, kokiu pagrindu kilmės valstybės teismas prisiėmė jurisdikciją, privalo mėginti sužinoti šį pagrindą iš to teismo. Ir tik jei šios pastangos neduoda pakankamai greito rezultato, reikėtų daryti prielaidą, kad jurisdikcija buvo prisiimta 20 straipsnio 1 dalyje nurodytomis aplinkybėmis.

146. Manau, kad šioje byloje, net jei ginčijama nutartis ir nėra tokia aiški, kokia galėtų būti, iš jos galima padaryti labai paprastą išvadą, kad Ispanijos teismas manė turįs jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės ir nesirėmė 20 straipsniu[58].

147. Galima pridurti, kad šios bylos aplinkybėmis ir nebuvo galima tinkamai remtis 20 straipsniu, nes nė vieno Ispanijoje vykusio teismo proceso etapo metu M. nebuvo Ispanijoje. (Iš Teisingumo Teismo sprendimo *Detiček*[59] 50–52 punktų gali atrodyti; kad 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis būtų galima taikyti laikinąją priemonę, susijusią su tėvų pareigomis, atitinkamoje valstybėje narėje turi būti ne tik vaikas, bet ir asmenys, anksčiau vykdę ir (arba) naujai vykdantys šias pareigas. Tačiau sutinku su per posėdį daugelio jame dalyvavusių asmenų išreikšta nuomone, kad toks požiūris būtų neteisingas ir kad vien vaiko buvimas lemia, ar jo atžvilgiu gali būti imamasi skubių laikinųjų priemonių.). O dėl S. pažymėtina, kad nuo gimimo ji niekada neišvyko iš Ispanijos teritorijos, vadinasi, Ispanijos teismų jurisdikcija

57 — Žr. šios išvados 96 punktą ir 42 išnašą.

58 — Žr. šios išvados 54–61 ir 104 punktus bei 43 išnašą.

59 — Nurodytas 39 išnašoje.

nagrinėti bylą iš esmės pagal 8 straipsnį yra neginčytina, ir pripažinimo ar vykdymo kitoje valstybėje narėje klausimas (šiuo metu) nekyla.

148. Galiausiai motina Štutgarto *Amtsgericht* teigė, kad, nepaisant Ispanijos teismo pagal reglamento 39 straipsnį išduoto pažymėjimo, ginčijama nutartis nevykdytina Ispanijoje, nes per 30 darbo dienų nepradėjus bylos dėl esmės nagrinėjamos rūšies laikinosios priemonės nustoja galioti, o šioje byloje tėvas tokios bylos per nurodytą terminą neiškėlė[60].

149. Ar šis teiginys yra tinkamai pagrįstas faktinių aplinkybių ir Ispanijos proceso teisės požiūriu, Teisingumo Teismas negali nustatyti. Tačiau su reglamentu susijęs klausimas gali kilti, jei šalis kitoje valstybėje narėje prašo paskelbti vykdytina priemonę, kurios nebegalima vykdyti kilmės valstybėje narėje, tačiau dėl kurios yra išduotas pažymėjimas.

150. Pagal reglamento 28 straipsnio 1 dalį tam, kad teismo sprendimas dėl tėvų pareigų įgyvendinimo galėtų būti vykdomas kitoje valstybėje narėje, jis privalo būti vykdytinas kilmės valstybėje narėje. Pagal 37 straipsnio 1 dalies b punktą ir 39 straipsnį kartu su prašymu paskelbti sprendimą vykdytinu turi būti pateiktas kompetentingo kilmės valstybės narės teismo išduotas II priede nurodytos formos pažymėjimas. Šio pažymėjimo 9.1 punkte minėtas teismas turi nurodyti, ar teismo sprendimas yra vykdytinas pagal tos valstybės teisę. Todėl kyla klausimas, ar vykdymo valstybės narės teismas, siekdamas nustatyti, ar teismo sprendimas (vis dar) vykdytinas, gali atsižvelgti ne tik į šį pažymėjimą, kai jis išduodamas.

151. Manau, kad teismas, kurio prašoma paskelbti sprendimą vykdytinu, tokią galimybę turi. Nors 31 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad prašymą galima atmesti tik dėl 23 straipsnyje nurodytų priežasčių, logiškai būtina atrodo galimybė atmesti šį prašymą ir tuo atveju, jei teismo sprendimas negali būti vykdomas kilmės valstybėje narėje, nes toks vykdytinumas yra 28 straipsnio 1 dalyje aiškiai nustatyta sąlyga. Tačiau II priede nustatyto pažymėjimo pateikimas nėra absoliutus šios sąlygos įvykdymo reikalavimas, nes 38 straipsnio 1 dalyje vykdymo valstybės narės teismui leidžiama priimti lygiaverčius dokumentus ar kitą informaciją. Be to, III skyriaus 2 ir 3 skirsniuose, kuriuose reglamentuojamas procesas dėl teismo sprendimų, susijusių su tėvų pareigomis, paskelbimo vykdytinais, niekur nenurodyta,

60 — Žr. šios išvados 65 punktą.

kad II priede nurodytas pažymėjimas yra privalomas ar neginčytinas.

152. Šios nuostatos aiškiai skiriasi nuo 4 skirsnio nuostatų dėl tam tikrų teismo sprendimų, susijusių su bendravimo teisėmis, arba teismo sprendimų, reikalaujančių sugrąžinti vaiką, vykdytinumo. Tame skyriuje nustatyta, kad turi būti naudojami atitinkamai III ir IV prieduose nurodytos formos pažymėjimai ir kad teismo sprendimas pripažįstamas ir vykdomas „nereikalaujant skelbti vykdytinu ir be galimybės ginčyti jo pripažinimą, jei tas teismo sprendimas buvo patvirtintas pažymėjimu kilmės valstybėje narėje“[61]. Be to, jame nurodyta, kad pažymėjimo išdavimas negali būti apskųstas[62], bet kadangi jame neleidžiama priimti kitus lygiaverčius dokumentus ar informaciją, pažymėjimo pateikimas iš tikrųjų yra absoliuti vykdymo sąlyga.

153. Todėl man atrodo, kad teisės aktų leidėjas turėjo tikslą atskirti teismo sprendimus dėl tėvų pareigų įgyvendinimo ir teismo sprendimus dėl bendravimo teisių ar teismo sprendimus, kuriais reikalaujama grąžinti vaiką[63]. Pastarųjų sprendimų atveju pažymėjimas dėl, be kita ko, vykdytinumo kilmės valstybėje narėje turi esminę reikšmę; jis yra būtinas ir privalomas. Teismo sprendimų dėl tėvų pareigų įgyvendinimo atveju pažymėjimas yra svarbus, tačiau jis nėra absoliučiai būtinas ir gali būti ginčijamas.

154. Jei priemonė nėra vykdytina kilmės valstybėje narėje neribotą laiką ir po tam tikro laiko arba įvykus ar neįvykus tam tikram įvykiui nustoja arba gali nustoti galioti, pagal visam reglamentui būdingą savitarpio pasitikėjimo sistemą yra ne tik pageidautina, bet ir būtina, kad kilmės valstybės teismas nurodytų tokį terminą pažymėjime. Jei tai nenurodoma, bet kuri suinteresuotoji šalis gali pateikti įrodymų, kad priemonė nebevykdytina. Tokiu atveju teismai ir centrinės valdžios institucijos gali bendrauti tokiomis pačiomis priemonėmis kaip ir tuomet, kai būtina nustatyti jurisdikcijos pagrindą. Jei, panaudojus tokias priemones klausimą pavyksta išspręsti tinkamai, vykdymo vietos valstybės teismas

61 — Žr. 41 straipsnio 1 dalį ir 42 straipsnio 1 dalį.

62 — 43 straipsnio 2 dalis.

63 — Šis požiūris paremtas reglamento 23 ir 24 konstatuojamosiomis dalimis, kurios, kalbant apie savaiminį pripažinimą, nesant pagrindų atsisakyti vykdyti teismo sprendimą, ir apie galimybės skųsti pažymėjimą nebuvimą, atrodo, yra susijusios tik su teismo sprendimais „dėl bendravimo teisių“ ir teismo sprendimais „dėl grąžinimo“.

nebeturėtų imtis papildomų veiksmų, tačiau jei klausimas neišsprendžiamas, šalims neturėtų būti draudžiama laiku pateikti įrodymus kitomis priemonėmis.

pagal 39 straipsnį išduoto pažymėjimo tikslumas, galima naudoti tas pačias bendravimo priemones.

Antroji prielaida: priemonės, leidžiamos pagal 20 straipsnį

155. Todėl laikausi nuomonės, kad laikinosios priemonės, kurias valstybės narės teismas taikė remdamasis kompetencija, kurią šis teismas kildino iš reglamente nustatytų taisyklių, susijusių su jurisdikcija nagrinėti bylą iš esmės, turi būti pripažįstamos ir vykdomos kitose valstybėse narėse taip pat, kaip ir bet kuris kitas tuo pačiu pagrindu priimtas teismo sprendimas pagal reglamento 21 ir paskesnius straipsnius. Prašymą pripažinti arba nepripažinti tokią priemonę arba paskelbti ją vykdytina nagrinėjantis teismas turi teisę jurisdikcijos pagrindą, kuriuo rėmėsi kilmės valstybės teismas, nustatyti iš to teismo sprendimo formuluočių ar turinio, arba prireikus susisiekęs su tuo teismu tiesiogiai ar per atitinkamas centrines institucijas. Jeigu, ir tik jeigu, toks bendravimas neduoda pakankamai greito rezultato, reikėtų daryti prielaidą, kad jurisdikcija buvo prisiimta 20 straipsnio 1 dalyje nurodytomis aplinkybėmis. (Laikinų) sprendimų dėl tėvų pareigų atveju norint patikrinti, ar sprendimas (vis dar) vykdytinas kilmės valstybėje narėje, jeigu yra ginčijamas

156. Ar ta pati išvada dėl pripažinimo ir vykdymo taikoma ir tuomet, kai nagrinėjamos laikinosios priemonės taikomos remiantis ne jurisdikcija nagrinėti bylą iš esmės pagal reglamentą, bet remiantis nacionaline teise, ribotomis 20 straipsnyje leidžiamomis aplinkybėmis?

157. Iš pradžių reikia pateikti akivaizdžią pastabą, kad 20 straipsnio formuluotėje priemonių, kurioms šis straipsnis yra taikomas, pobūdis („valstybėje esantiems asmenims ar turtui“) apibrėžiamas taip, kad pripažinimo ar vykdymo kitoje valstybėje klausimai dažniausiai nekyla. Be to, tai, kad tokios priemonės nustoja galioti, kai tik jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas imasi veiksmų, reiškia, kad bet koks pripažinimas ar vykdymas gali jo siekiančiai šaliai turėti

tik trumpalaikę reikšmę[64]. Tačiau tai, kad tokios situacijos 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis gali susiklostyti daug rečiau nei laikinųjų priemonių, kurių ėmėsi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas, atveju, nereiškia, kad tokių situacijų niekada negali būti, ypač tada, kai vaikui teisėtai laikinai būnant trečiojoje valstybėje narėje įvyksta incidentas.

158. Iš pateikusiųjų rašytines pastabas tik Ispanijos ir Italijos vyriausybės mano, kad priemonės, kurių imtasi 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis, turėtų būti pripažįstamos ir vykdomos kitose valstybėse narėse. Jos abi atkreipia dėmesį į labai plačią „teismo sprendimo“ apibrėžtį reglamento 2 straipsnio 4 punkte[65]. Ši sąvoka vartojama visose nuostatose dėl pripažinimo ir vykdymo ir, jų manymu, ji turi apimti bet kokį vykdytiną bet kurio teismo sprendimą, nepaisant to, kokiu pagrindu jis priimtas. Italijos vyriausybė pabrėžia teisės būti išklausytam svarbą ir laiko ją vieninteliu esminiu kriterijumi tam, kad sprendimas būtų vykdytinas kitose valstybėse narėse. Ispanijos vyriausybė mano, kad reglamento veiksmingumas būtų susilpnintas, jei priemonėms, kurių imtasi 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis, nebūtų taikomos nuostatos dėl pripažinimo ir vykdymo[66].

159. Nors Komisija savo rašytinėse pastabose išreiškia nuomonę, kad pagrindinės bylos aplinkybėmis 20 straipsnis neturi reikšmės, per posėdį ji išdėstė gan savitą požiūrį. Jos teigimu, reglamento 21 ir paskesnių straipsnių nuostatos iš tikrųjų taikytinos priemonėms, kurių imtasi 20 straipsnio 1 dalyje nurodytomis aplinkybėmis, tačiau tik jei kiekviena iš šių aplinkybių – nagrinėjamo asmens ar turto buvimas, skubumas ir laikinas priemonės pobūdis – gali būti griežtai patikrinta ir yra užtikrinta teisė būti išklausytam. Visų pirma ji teigė, kad laikinas priemonės pobūdis turi būti aiškus iš priimto sprendimo ir nurodyto galiojimo termino.

160. Nors tai ir galėtų būti pageidautinas požiūris, manau, kad pačiame reglamente jam nėra pagrindo. Visų pirma atrodo, kad dėl šio požiūrio reikėtų taikyti 21 ir paskesnius straipsnius ir pakeisti 24 straipsnio, kuriame

64 — Aišku, kai kurios priemonės, kaip antai teismo leidimas parduoti vaikui (arba porai, kadangi 20 straipsnis apima ir santuokos nutraukimą, gyvenimą skyrium (separaciją) bei santuokos pripažinimą negaliojančia) priklausantį greitai gendantį turtą arba daryti vaikui chirurginę operaciją (abu šie pavyzdžiai nurodyti 16 išnašoje minėtos P. Lagarde ataskaitos dėl 1996 m. Hagos konvencijos 68 punkte, susijusiame su šios konvencijos 11 straipsnio 1 dalimi) sukels *de facto* padarinius, kurie negali būti nepripažįstami kitose valstybėse narėse.

65 — <...> sprendimas, susijęs su tėvų pareigomis, nesvarbu, kaip tas sprendimas vadinamas, įskaitant potvarkį, įsakymą ar nutarimą“.

66 — Ji nurodo 2008 m. liepos 11 d. Sprendimą *Rinau* (C-195/08 PPU, Rink. p. I-5271, 80 ir paskesni punktai).

draudžiama bet kokia jurisdikcijos peržiūra, taikymą. Todėl nemanau, kad toks požiūris yra pagrįstas šiuo metu galiojančiais teisės aktais.

161. Kitos rašytines pastabas pateikusios šalys pateikė nemažai vienodų argumentų, kurie visi susiję su nuomone, kad 21 ir paskesniuose straipsniuose esančios taisyklės dėl pripažinimo ir vykdymo netaikomos laikinosioms priemonėms, kurių imtasi remiantis vien 20 straipsniu.

162. Pirma, Portugalijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės teigimu, kadangi 20 straipsnyje nurodytos laikinosios „priemonės“, o ne „teismo sprendimai“, šiuo straipsniu specialiai siekta, kad likusioje reglamento dalyje, visų pirma su pripažinimu ir vykdymu susijusiose nuostatose, minimi „teismo sprendimai“ tokių priemonių neapimtų. Nelaikau šio argumento įtikinamu, visų pirma atsižvelgiant į 2 straipsnio 4 dalyje esančią frazę „nesvarbu, kaip tas sprendimas vadinamas, įskaitant potvarkį, įsakymą ar nutarimą“, skaitomą kartu su labai plačia „teismo“ sąvokos apibrėžtimi 2 straipsnio 1 punkte. Tokiomis aplinkybėmis, jei teisės aktų leidėjas būtų ketinęs 20 straipsnyje atskirti „priemonę“ ir „teismo sprendimą“, manyčiau, kad jis tai būtų padaręs aiškiau. Veikiau man atrodo, kad tokia formuluotė galėjo būti pasirinkta atsižvelgiant į šios nuostatos istoriją, nes jos pirmtakėse[67] minimos beveik tik „priemonės“.

163. Toliau ir Čekijos, ir Portugalijos, ir Jungtinės Karalystės vyriausybės pabrėžia, kad 20 straipsnis yra bendros reglamento sistemos išimtis ir todėl turi būti aiškinamas siaurai. Sutinku, kad 20 straipsnis yra išimtis, tačiau jame įtvirtinta II skyriuje (kuriame ir yra šis straipsnis) pateiktų bendrųjų jurisdikcijos taisyklių (įskaitant *lis pendens*[68]), o ne III skyriaus taisyklių dėl pripažinimo ir vykdymo išimtis. Todėl pritariu, kad sprendžiant, ar situacija patenka į 20 straipsnio taikymo sritį, visų pirma kalbant apie neatidėliotinumo ir buvimo teritorijoje sąlygas, šis straipsnis turi būti aiškinamas siaurai. Tačiau nesu įsitikinusi, ar dėl šio straipsnio nuostatos dėl pripažinimo ir vykdymo turėtų būti savaime taikomos siaurai, visų pirma atsižvelgiant į akivaizdžiai išsamų reglamento 23 straipsnyje pateiktą nepripažinimo pagrindų sąrašą[69].

67 — Žr. šios išvados 30–47 punktus.

68 — Žr. šios išvados 169 punktą.

69 — Žr. šios išvados 18 punktą; atitinkamas teismo sprendimų, susijusių su santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium (separacija) ir santuokos pripažinimu negaliojančia, nepripažinimo pagrindų sąrašas pateiktas 22 straipsnyje. Be to, pažymiu, kad savo išvados byloje *A* (nurodytos 37 išnašoje), kuria remiasi Jungtinės Karalystės vyriausybė, 56 punkte generalinė advokatė J. Kokott nagrinėjo tik jurisdikcijos klausimą, su kuriuo ta byla buvo susijusi, o ne pripažinimo ir vykdymo klausimą.

164. Dar vienas argumentas, kurį pateikė motina ir Vengrijos bei Jungtinės Karalystės vyriausybės, yra grindžiamas Sprendimo *A*[70] 50–52 punktais, kuriuose Teisingumo Teismas iš esmės nurodė: kadangi priemonės, apie kurias kalbama 20 straipsnyje, yra priemonės, „numatytos tos valstybės narės teisėje“, jas turi įtvirtinti nacionalinis teisės aktų leidėjas, o kadangi šios priemonės taikomos remiantis nacionaline teise, privalomasis tokių priemonių pobūdis turi išplaukti iš atitinkamų nacionalinės teisės aktų. Todėl minėtos šalys teigia, kad laikinųjų priemonių, kurių imtasi vien pagal 20 straipsnį, privalomasis pobūdis neišplaukia iš paties reglamento, ir kadangi šitoks pobūdis išplaukia iš nacionalinės teisės, jis turi apsiriboti ta teritorija, kurioje ši teisė yra taikoma.

165. Tačiau man atrodo, kad bet kokio sprendimo, su kuriuo reglamentas susijęs, nepaisant to, ar šis sprendimas laikinas, ar ne, ar priimtas remiantis pagal reglamentą turima jurisdikcija nagrinėti bylą iš esmės, ar vien remiantis 20 straipsniu, privalomasis pobūdis visų pirma išplaukia iš tokį sprendimą priimančio teismo nacionalinės teisės ir tik paskui iš reglamento[71]. Iš tikrųjų pagal 28 straipsnio 1 dalį aiški teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu kitoje valstybėje narėje sąlyga yra ta, kad teismo sprendimas dėl tėvų pareigų įgyvendinimo privalo būti vykdytinas kilmės valstybėje narėje. Todėl atrodo, kad nėra pagrindo klausimus, susijusius su laikinųjų priemonių, kurių imtasi 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis, vykdymu vertinti skirtingai nei visas kitas priemones vien dėl jų įpareigojančio pobūdžio kilmės[72].

166. Kitas argumentas, kurį Jungtinė Karalystė pateikė savo rašytinėse pastabose, yra tas, kad „20 straipsnio priemonių“ pripažinimas ir vykdymas ne kilmės valstybės teritorijoje gali pakenkti bendrai reglamento sistemai ir bendrai taisyklei, kad jurisdikciją turi turėti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybė narė. 20 straipsnyje užtikrinama, kad nebūtų jurisdikcijos spragų, tačiau kyla grėsmė, kad prieš jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turinčiam teismui imantis veiksmų praeis nemažai laiko. Ši grėsmė gali padidėti, jei 20 straipsnio priemonės būtų vykdomos kitose valstybėse narėse. Pavyzdžiui, vienas iš tėvų gali siekti laikino globos paskyrimo teisme, kuris pagal reglamentą 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis neturi jurisdikcijos nagrinėti bylos iš esmės. Jei kitas iš tėvų

70 — Nurodytas 37 išnašoje.

71 — Be to, kadangi reglamente nėra nė vienos srities, su kuria jis susijęs, materialinės teisės nuostatų, visada, net ir kai jurisdikcija yra aiškiai grindžiama viena iš 8–15 straipsnių nuostatų, bus taip, kad bet kurios priemonės, kurių imtasi, praktiškai turės būti „numatytos nacionalinėje teisėje“.

72 — Norėčiau dar kartą pabrėžti (žr. 69 išnašą dėl generalinės advokatės J. Kokott išvados), kad Sprendime *A* Teisingumo Teismas nenagrinėjo vykdymo kitoje valstybėje narėje klausimo, jo tiesiog buvo klausiama, ar nacionalinės teisės nuostatos, susijusios su laikinąja priemone, kurios imtasi 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis, yra privalomos, ir atsakė, kad tai turi būti nustatyta nacionalinėje teisėje.

pamėgintų kreiptis į jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintį vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismą, šis teismas negalėtų prisiimti jurisdikcijos, kol bylą anksčiau pradėjęs nagrinėti teismas jos neatsisakytų. Praktiškai tai galėtų užtrukti, ir per tą laiką pirmasis iš tėvų gautų nutartį, kuri būtų pripažįstama ir vykdoma visoje Europoje.

167. Taigi, laikantis tokio požiūrio, daroma prielaida, kad jei į valstybės narės teismą kreipiamasi vien tuo pagrindu, kad yra susiklosčiusios reglamento 20 straipsnyje nurodytos aplinkybės, šis teismas yra „teismas, kuriame pirmiausia buvo iškelta byla“ 19 straipsnyje įtvirtintų taisyklių, susijusių su *lis pendens*, požiūriu, ir todėl „teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla“, negali imtis veiksmų, kol pirmasis teismas neatsisakys jurisdikcijos[73].

168. Tačiau per posėdį Jungtinė Karalystė laikėsi kitokio požiūrio ir teigė, kad 20 straipsniu iš likusių reglamento taisyklių dėl jurisdikcijos „išskiriama“ specifinė sritis, kurioje šios taisyklės netaikomos, ir išlaikomos nacionalinės jurisdikcijos taisyklės. Vokietijos vyriausybė pridūrė, kad, vertinant visiškai formaliai, 20 straipsnis yra po 19 straipsnio, kuris taikomas tik prieš jį einančiuose straipsniuose pateiktoms jurisdikcijos taisyklėms, ir kad 20 straipsnis taptų beveik neveiksmingas, jeigu jam būtų taikomos *lis pendens* reglamentuojančios taisyklės. Komisijos nuomone, *lis pendens* reglamentuojančios taisyklės yra taikomos, tačiau 19 straipsnio „to paties ieškinio pagrindo“ kriterijus turėtų būti taikomas siaurai, ir todėl, jos manymu, ieškinio pagrindas procese dėl bylos esmės ir procese 20 straipsnio 1 dalyje nurodytomis aplinkybėmis praktiškai niekada nebus toks pats.

169. Aš laikausi nuomonės, kad teismas, veikdamas vien pagal 20 straipsnį, neturi jokios pagal reglamentą suteiktos jurisdikcijos. Jam tiesiog „nedraudžiama“ imtis tokių neatidėliotinų priemonių, kokios yra būtinos ir prieinamos pagal nacionalinę teisę, jo teritorinėje jurisdikcijoje esančių asmenų ar turto atžvilgiu ir taikyti šias priemones tik tol, kol jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas imsis atitinkamų veiksmų. Vien tai, kad jis veikia remdamasis tik 20 straipsniu, reiškia, kad jo jurisdikcija *negali* būti nustatyta 19 straipsnio tikslais, todėl jame vykstančiame procese nekeliamas *lis pendens* taisyklių taikymo klausimas. Iš 20 straipsnio, ir visų pirma iš jo 2 dalies, struktūros atrodo aišku, kad šia nuostata nenustatomas draudimas kreiptis į jurisdikciją nagrinėti bylą iš

73 — Ši prielaida gali tikti ir Štutgarto *Amtsgericht*, ir *Oberlandesgericht* (žr. šios išvados 69 ir 70 punktus).

esmės pagal reglamentą turintį teismą, kurio sprendimai iš karto pakeis pagal 20 straipsnį priimtus sprendimus. Nors Komisijos požiūriu praktiškai galbūt ir pasiekiamas toks pats rezultatas, tačiau šis požiūris atrodo pernelyg painus ir neaiškus.

170. Todėl nemanau, kad kyla kokia nors grėsmė pakenkti bendrai reglamento sistemai ar bendrai taisyklei, pagal kurią jurisdikcija suteikiama vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismams, jei laikinosios priemonės, kurių imtasi 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis, būtų pripažįstamos ir vykdomos kitose valstybėse narėse nei tos, kuriose jos buvo taikytos. Taip, kaip aš suprantu šią bendrą sistemą, jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas, kai tik į jį kreipiamasi, išlaiko kompetenciją visais atvejais imtis visų reikiamų priemonių. Bet kokia kito teismo kompetencija imtis laikinųjų priemonių 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybės priklauso nuo šios jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės. Jei atsiranda delsimo grėsmė, ji kyla ne dėl *lis pendens* reglamentuojančių taisyklių ir ne dėl priemonių, kurių imtasi 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis, vykdytinumo, bet tiesiog dėl galimos apdairumo stokos kreiptis į jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintį teismą. Kita vertus, tokiomis aplinkybėmis taikomų priemonių, kurios paprastai yra neatidėliotinai būtinos, veiksmingumo galima būtų gan nesunkiai išvengti, kol bus kreiptasi į minėtą teismą, jeigu jos taptų nebevykdytinos, vos išvežus vaiką už nacionalinės teritorijos ribų.

171. Todėl iš visų iki šiol išnagrinėtų argumentų nė vienas manęs neįtikino, kad reglamento 20 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis taikomas laikinąsias priemones pripažinimo ir vykdymo kitose valstybėse narėse atžvilgiu reikia vertinti kitaip nei priemones, laikinas ar ne, kurių ėmėsi pagal reglamentą jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas. Tačiau kitas argumentas, kurį pateikė motina ir Vokietijos bei Vengrijos vyriausybės, atrodo kiek įtikinamesnis.

172. Šio reglamento 20 straipsnio 1 dalis suformuluota lygiai taip pat kaip Reglamento Nr. 1347/2000 12 straipsnis ir (išskyrus tai, kad kalbama apie konvenciją, o ne apie reglamentą) Briuselio II konvencijos 12 straipsnis. 1999 m. Komisijos pasiūlymo, po kurio priimtas Reglamentas Nr. 1347/2000[74], aiškinamajame memorandume ir A. Borrás ataskaitoje dėl Briuselio II konvencijos[75] minėtų nuostatų atžvilgiu (vienoda formuluotė) nurodyta: „Šiame straipsnyje įtvirtinta taisykle siekiama nustatyti poveikį tik tos valstybės, kurioje šių

74 — COM(1999) 220 galutinis.
75 — Nurodyta 8 išnašoje.

priemonių imtasi, teritorijoje“. Savo ruožtu 2002 m. Komisijos pateikto šio reglamento pasiūlymo[76] aiškinamajame memorandume dėl 20 straipsnio nurodyta: „Šis straipsnis iš esmės paremtas Tarybos reglamento (EB) Nr. 1347/2000 12 straipsniu. <...>“, nors teritorinis poveikis aiškiai neminimas.

173. Todėl tokios aplinkybės rodo sąmoningą visų trijų teisės aktų rengėjų ketinimą neįtraukti laikinųjų priemonių, kurių jurisdikcijos nagrinėti bylos iš esmės neturintis teismas ėmėsi tik dėl skubumo ir buvimo teritorijoje, į nuostatų dėl pripažinimo ir vykdymo kitose valstybėse narėse taikymo sritį. Reikia daryti prielaidą, kad Taryba, priimdama Reglamentą Nr. 1347/2000, žinojo apie šį ketinimą ir jam pritarė, nes nepakeitė minėto reglamento 12 straipsnio. Be to, manau, galima daryti prielaidą, kad, norint šį požiūrį pakeisti atsižvelgiant į šį reglamentą, būtų reikėję padaryti aiškų pakeitimą.

174. Reikia pripažinti, kad gerokai už reglamentą ankstesniuose jo pirmtakuose galėjo būti pasisakoma už pripažinimą ir vykdymą. Pavyzdžiui, P. Schlosser ataskaitoje dėl 1978 m. prisijungimų prie Briuselio konvencijos[77] lygiavertės konvencijos nuostatos atžvilgiu buvo nurodyta, kad labai daug įvairių laikinųjų priemonių, kurios gali būti taikomos Airijos ir Jungtinės Karalystės teisėje, keltų tam tikrų sunkumų, „jei tose valstybėse priimtus laikinus teismų sprendimus tektų įvykdyti, taikant pirmųjų Bendrijos valstybių narių vykdymo procedūras“, ir taip leista suprasti, kad buvo svarstoma dėl vykdymo kitose valstybėse narėse. O iš P. Lagarde ataskaitos dėl 1996 m. Hagos konvencijos[78] matyti, kad apsaugos priemonės, kurių imtasi skubos tvarka pagal šios konvencijos 11 straipsnį, turi būti pripažįstamos visose susitariančiosiose valstybėse, nors neskubios laikinos priemonės, kurių imtasi pagal 12 straipsnį, turi tik teritorinį poveikį.

175. Vis dėlto, nepaisant nurodytų aplinkybių, kad ir kokios įtikinamos jos būtų, ir nepaisant privalumų, kuriuos, mano nuomone[79], suteikia galimybė pagal reglamentą kitose valstybėse narėse pripažinti ir vykdyti 20 straipsnio 1 dalyje nurodytomis aplinkybėmis taikytas priemones, kol jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis teismas imsis veiksmų, iš nagrinėjamos nuostatos tiesioginės teisėkūros istorijos man atrodo aišku, kad tokių priemonių poveikio visų pirma siekiama tik toje valstybėje narėje, kurioje jos taikomos. Todėl reglamento 21 ir paskesnių straipsnių nuostatos, kuriose numatytas

76 — COM(2002) 222 galutinis.
77 — Nurodyta 10 išnašoje, 183 punktas.
78 — Nurodyta 16 išnašoje, 72 ir 75 punktai.
79 — Žr. šios išvados 170 punkto pabaigą.

beveik savaiminis pripažinimas ir vykdymas kitose valstybėse narėse, joms netaikomos.

176. Tačiau norėčiau pabrėžti, jog tokia mano išvada nereiškia, kad reglamentu *draudžiamas* bet koks priemonių, kurių imtasi 20 straipsnio 1 dalyje nurodytomis aplinkybėmis, pripažinimas ir vykdymas kitose valstybėse narėse. Veikiau ši išvada reiškia, kad reglamente tokių priemonių pripažinimas ir vykdymas nereglamentuotas. O tiems klausimams, kurie reglamente nesureguliuoti, santykiuose tarp valstybių narių ir toliau taikomos ankstesnės konvencijos[80]. Viena iš tokių konvencijų galėtų būti 1980 m. Europos Tarybos konvencija[81], kurioje nedaroma skirtumo tarp laikinųjų ir kitų priemonių, tačiau kurios 14 straipsnyje susitariančiųjų valstybių reikalaujama taikyti „paprastą ir neatidėliotiną sprendimų, susijusių su vaiko globa, pripažinimo ir vykdymo procedūrą“. Šioje byloje reikšmės gali turėti ir 1983 m. dvišalė konvencija[82].

177. Todėl jei laikinajai priemonei, kurios imtasi 20 straipsnio 1 dalyje nurodytomis aplinkybėmis ir todėl remiantis pagal nacionalinę teisę turima jurisdikcija ir teisių gynimo priemonėmis, negali būti taikomos reglamente nustatytos beveik savaiminio pripažinimo ir vykdymo procedūros, jai vis dėlto gali būti taikomos kitos nacionalinėje teisėje nustatytos procedūros, nors ir kiek labiau apsunkinančios, visų pirma tos, kurių reikalaujama pagal daugiašales arba dvišales konvencijas, kurių šalys yra susijusios valstybės narės.

178. Priėjus prie tokios išvados, nemanau, kad reikia nagrinėti klausimą (šios išvados 113 punkte nurodytas iv prieštaravimas), ar vykdymo valstybės narės teismas gali abejoti pagal 20 straipsnį prisiimta jurisdikcija. Tai, kad tuo metu, kai buvo priimta ginčijama nutartis, M. nebuvo Ispanijoje ir todėl nebuvo įvykdyta viena iš 20 straipsnio 1 dalyje nurodytų sąlygų, Vokietijos teismams neturi reikšmės, jei reglamento nuostatos dėl pripažinimo ir vykdymo bet kuriuo atveju netaikomos, kai jurisdikcija prisiimama tuo pagrindu. Tokiu atveju tas pats motyvas taikomas teiginiui, kad ginčijama nutartis iki tol, kol buvo kreiptasi dėl jos vykdymo, nustojo galioti.

179. Bet kuriuo atveju, jei priemonės, kurios imtasi 20 straipsnio 1 dalyje nurodytomis aplinkybėmis, pripažinimas ir vykdymas nėra tie klausimai, kuriems taikomas reglamentas, tuomet, siekiant tokio pripažinimo

80 — Žr. reglamento 59–62 straipsnius.

81 — Žr. šios išvados 40 ir 46 punktus.

82 — Žr. šios išvados 48 punktą.

ir vykdymo, nebus taikomas 24 straipsnyje nustatytas draudimas peržiūrėti jurisdikciją.

Baigiamosios pastabos

180. Analizuodama šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą iškeltus klausimus nusprendžiau, kad būtina laikytis plataus požiūrio ir apsvarstyti klausimus, kurie galiausiai pasirodys turintys nedaug reikšmės tam, kad į juos būtų pateikti atsakymai.

181. Tai labiausiai lėmė akivaizdus pagrindo (nepaisant to, koks jis iš tikrųjų buvo), kuriuo remdamasis Ispanijos teismas iš tikrųjų manė turįs jurisdikciją, ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje padarytos prielaidos dėl to, koks tai yra pagrindas, neatitikimas.

182. Toks neatitikimas, ir kartu tai, kad tėvas išvis nepateikė jokių pastabų, kliudo ne tik Teisingumo Teismo pastangoms pateikti naudingą atsakymą į iškeltą pagrindinį klausimą, bet ir valstybių narių bei Komisijos mėginimams šiuo atžvilgiu padėti Teisingumo Teismui. Apskritai dėl to turbūt užsitęsė ir procesas, kuris kaip tik turėjo būti kuo skubesnis, labiausiai atsižvelgiant į su šiuo procesu susijusių vaikų interesus.

183. Atrodytų, kad minėtas neatitikimas atsirado iš dalies dėl to, kad ginčijamoje nutartyje nebuvo pakankamai aiškiai nurodytas jurisdikcijos, kuria remiantis ji priimta, pagrindas, ir galbūt iš dalies dėl procesinių suvaržymų, kuriuos lėmė *Bundesgerichtshof* pateikto motinos apeliacinio skundo teisės klausimu forma.

184. Tačiau, nepaisant tokio neatitikimo priežasčių, dėl tokio neatitikimo ir dėl jo sukeltų padarinių man tenka dar kartą pabrėžti nacionaliniams teismams tenkančias pareigas, tiesiogiai išplaukiančias iš reglamentu sukurtos savitarpio pasitikėjimo sistemos, kurios pagrindinis tikslas yra užtikrinti greitą ginčų, susijusių su tėvų pareigomis, išsprendimą teisme, kuris yra tinkamiausias priimti sprendimą, labiausiai atitinkantį vaiko interesus, šiuo atveju – labai jaunų dvynių interesus.

185. Šioje byloje toks tikslas nebuvo pasiektas.

Išvada

186. Atsižvelgdama į visa tai, kas išdėstyta, manau, kad Teisingumo Teismas į *Bundesgerichtshof* pateiktą klausimą turėtų atsakyti taip:

— laikinosios priemonės, kurių ėmėsi valstybės narės teismas, remdamasis kompetencija, kurią jis kildina iš 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo nustatytų taisyklių dėl jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės, turi būti pripažįstamos ir vykdomos kitose valstybėse narėse taip pat, kaip ir bet kuris tokiu pat pagrindu pagal šio reglamento 21 ir paskesnius straipsnius priimtas teismo sprendimas,

— laikinosios priemonės, kurių valstybės narės teismas ėmėsi pagal nacionalinę teisę Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnyje nustatytomis aplinkybėmis, neturi būti pripažįstamos ir vykdomos kitose valstybėse narėse pagal reglamento 21 ir paskesnius straipsnius. Tačiau šiame reglamente nedraudžiama pripažinti ir vykdyti šių priemonių pagal nacionalinėje teisėje nustatytas procedūras, visų pirma tas, kurių reikalaujama pagal daugiašales ar dvišales konvencijas, kurių šalys yra susijusios valstybės narės,

— prašymą pripažinti ar nepripažinti laikinąją priemonę arba paskelbti ją vykdytina nagrinėjantis teismas turi teisę jurisdikcijos pagrindą, kuriuo rėmėsi kilmės valstybės teismas, nustatyti iš to teismo sprendimo formuluočių ar turinio, arba prireikus susisiekęs su tuo teismu tiesiogiai ar per atitinkamas centrines institucijas. Jeigu, ir tik jeigu, nė viena iš šių priemonių neduoda aiškaus ir patenkinamo

rezultato, reikėtų daryti prielaidą, kad jurisdikcija buvo prisiimta 20 straipsnio 1 dalyje nurodytomis aplinkybėmis. Laikinų sprendimų dėl tėvų pareigų atveju tos pačios susisiekimo priemonės gali būti naudojamos siekiant patikrinti, ar sprendimas kilmės valstybėje narėje (vis dar) vykdytinas, jeigu yra ginčijamas pagal Reglamento Nr. 2201/2003 39 straipsnį išduoto pažymėjimo tikslumas; o jeigu toks susisiekimas neduoda rezultato, galima naudoti kitas įrodinėjimo priemones, jeigu tik jos pateikiamos laiku.